

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM

Tanító- és Óvóképző Kar
NEVELÉSTUDOMÁNYI TANSZÉK

1126 Budapest, Kiss János altb. u. 40. • Telefon: 487-8132 • Fax: 202-3859 • <http://www.tofk.elte.hu>

A BA SZINTŰ ÓVODAPEDAGÓGUS-KÉPZÉS TANTÁRGYI PROGRAMJA

2014

TARTALOM:

AZ ÓVODAPEDAGÓGUS SZAK ÓRA- VIZSGA- ÉS KREDITTERVE	3
BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA	4
FEJLŐDÉSLÉLEKTAN	6
PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA	9
A JÁTÉK PSZICHOLÓGIÁJA, PEDAGÓGIÁJA ÉS MÓDSZERTANA I.	11
JÁTÉK PSZICHOLÓGIÁJA, PEDAGÓGIÁJA ÉS MÓDSZERTANA II.	13
A DIFFERENCIÁLÁS PEDAGÓGIÁJA ÉS PSZICHOLÓGIÁJA	15
CSOPORTOS PEDAGÓGIAI GYAKORLAT I.	17
NEVELÉSTÖRTÉNET	19
ÓVODAPEDAGÓGIA I.	21
ÓVODAPEDAGÓGIA II.	24
PEDAGÓGIAI TERVEZÉS AZ ÓVODÁBAN	27
CSALÁDSZOCIOLÓGIA, CSALÁDPEDAGÓGIA	29
ALKALMAZOTT PEDAGÓGIA	31
KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ TÁRGYAK	33
INTERKULTURÁLIS NEVELÉS	33
GYÓGYPEDAGÓGIAI ALAPISMERETEK	35
GYERMEKVÉDELEM	38
ÖSSZEHASONLÍTÓ PEDAGÓGIA	40
KVALITATÍV PEDAGÓGIAI KUTATÁSOK	42
„AZ ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET SEGÍTÉSE” SPECIALIZÁCIÓ	44
AZ ÁTMENET MODELLJEI ÉS PROBLÉMÁI	45
A KÖZOKTATÁS JOGI KÉRDÉSEI	47
CSALÁD ÉS INTÉZMÉNYES NEVELÉS KAPCSOLATA	49
RÉSZKÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE	51
A KISGYERMEKKORI NEVELÉS” SPECIALIZÁCIÓ	53
A KISGYERMEKNVELÉS PEDAGÓGIÁJA ÉS INTÉZMÉNYEI	54
SZOCIÁLPOLITIKA ÉS GYERMEKVÉDELEM	56
A KORAI FEJLESZTÉS ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA	58
CSALÁD ÉS INTÉZMÉNYES NEVELÉS KAPCSOLATA	60
„TUDOMÁNY ÉS KUTATÁS” TANTÁRGYCSOPORT	62
BEVEZETÉS A PEDAGÓGIAI KUTATÁS MÓDSZEREIBE	63
KVALITATÍV KUTATÁSI MÓDSZEREK	65
TUDOMÁNYOS PUBLIKÁCIÓ	67

AZ ÓVODAPEDAGÓGUS SZAK ÓRA- VIZSGA- ÉS KREDITTERVE (MINTATANTERV)

2014/2015 tanévtől

PSZICHOLOGIA heti 14 óra	Kredit Σ 12	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	ELŐFELTÉTEL
KBN06A011 Bevezetés a pszichológiába	3	2+0 k						-
ÓN06A01 Csoportos ped. gyakorlat	1	0+2 Δ m						-
ÓN06A02 A játék pszichológiája, pedagógiája és módszertana I.	2	1+2Δ k						-
ÓN06A031 Fejldéslélektan (óvó)	3		2+2Δ k					KBN06A011
ÓN06A041 A játék pszichológiája, pedagógiája és módszertana II.	1		0+1Δ gyj					ÓN06A02
ÓN06A05 Pedagógiai pszichológia	2			1+1Δ gyj				ÓN06A031

PEDAGÓGIA heti 13 óra	Kredit Σ 15	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	ELŐFELTÉTEL
KBN06A02 Neveléstörténet	3	2+1Δ k						-
ÓN06A12 Óvodapedagógia I.	2		2+0 k					KBN06A02 ÓN06A14 –el párhuzamosan
ÓN06A13 Óvodapedagógia II.	4			1+2Δ SZ				ÓN06A041 ÓN06A05 ÓN06A12
ÓN06A14 Pedagógiai tervezés az óvodában	1		0+1Δ gyj					-
ÓN06A092 A differenciálás pedagógiája és pszichológiája	2				0+2Δ gyj			ÓN06A031
ÓN06A10 Családszociológia, családpedagógia	2					1+0 gyj		-
ÓN06A112 Alkalmazott pedagógia	1						0+1Δ gyj	ÓN06A13

BEVEZETÉS A PSZICHOLÓGIÁBA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Bevezetés a pszichológiába	2+0	3	k	K	I.	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Alapozza meg a korszerű, tudományos pszichológiai ismereteket, segítse elő a toleráns, empátikus szemléletmód kialakulását;
- ismertesse a személyiség- és szociálpszichológia alapjelenségeit, keltse fel az ön- és társismereti igényt;
- készítsen fel a pedagógiai munka mint társas térben végzett interaktív tevékenység elemzésére, hatékonyságának fokozására.

TANANYAG:

- A pszichológia nézőpontjai
- A tanulást megalapozó megismerési folyamatok
 - Érzékelés - észlelés
 - Figyelem
 - Emlékezés - felejtés
 - Képzelet
 - Gondolkodás, gondolkodási műveletek
 - Intelligencia és kreativitás
- A tanulás értelmezése
 - A tanulás mint viselkedésváltozás
 - A tanulás mint kognitív folyamat
 - A tanulás fajtái: érzékszervi tanulás, motoros tanulás, verbális tanulás, szociális tanulás
 - Tanulási stílusok, tanulási stratégiák
- Viselkedésünk mozgatórugói
 - A motiváció
 - Az érzelmek
 - A teljesítményt befolyásoló tényezők: fáradás, stressz
- A társas viselkedés alapjai
 - A társas megismerés jelenségei: személypercepció, attribúció, benyomáskeltés.
 - Az attitűd fogalma, az attitűdök szerepe az interakciókban. Az attitűdök és a viselkedés összhangja, disszonanciája. Az attitűdök megváltoztatásának lehetőségei.
 - A sztereotípiák és az előítéletek.
 - A társas befolyásolás jelenségei: konformitás, meggyőzés, engedelmesség a tekintélynek.
- A személyiség fogalma, elméleti megközelítései

- Személyiségtypusok, személyiségvonalások.
- A személyiség pszichoanalitikus megközelítése.
- A személyiség humanisztikus megközelítése.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató legyen tisztában a pszichológia jelentőségével a pedagógiai munkában.
- Ismerje a pszichológia főbb nézőpontjait, az általános-, személyiség- és szociálpszichológiai alapfogalmakat, elméleteket. Ismerje és használja a pszichológiai szakkifejezéseket.
- Értse a „hétköznapi pszichológia” és a tudományos pszichológia különbségét.
- Legyen tisztában az emberi természet sokféleségével.
- Legyen képes az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására. Rendelkezzen társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással; valamint a máság elfogadására és toleranciára való képességgel.
- Legyen képes az előítélet-mentes multikulturális és interkulturális nevelésre.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Atkinson, Rita Loyd – Atkinson, Richard C. – Smith, Edward E. – Bem, Daryl J. (1999): *Pszichológia*. Osiris-Századvég, Bp.
2. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (szerk.) (1999): *Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak*. Trezor Kiadó, Bp.
3. Bernáth László – Révész György (szerk.) (1997): *A pszichológia alapjai*. Tertia, Bp.
4. Forgács József (1989): *A társas érintkezés pszichológiája*. Gondolat, Bp. (vagy újabb kiadása)
5. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (szerk.) (2004): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Barkóczy Ilona – Putnoky Jenő (1980): *Tanulás és motiváció*. Tankönyvkiadó, Bp.
2. Berne, Eric (1997): *Emberi játszmák*. Háttér Kiadó
3. Buda Béla (1993): *Az empátia – a beleélés lélektana*. EGO School, Bp.
4. Hegedűs T. András (1997): *Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok*. Aula Kiadó, Bp.
5. Hewstone, Miles et al. (szerk.) (1997): *Szociálpszichológia európai szemszögből*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp.
6. Keményné Pálffy Katalin (1989): *Bevezetés a pszichológiába*. Tankönyvkiadó, Bp.
7. Mérő László (1998): *Észjárások. A racionális gondolkodás korlátai és a mesterséges intelligencia*. Tericum, Bp.
8. Pléh Csaba (1998): *A lélektan története*. Osiris, Bp.
9. Sekuler, Robert – Blake, Randolph (2001): *Észlelés*, Osiris, Bp.
10. Smith, Edward Robert – Mackie, Diane Maree (2001): *Szociálpszichológia*. Osiris, Bp.

FEJLŐDÉSLÉLEKTAN

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Fejlődéslélektan.	2+2	3	k	K	II.	Bevezetés a pszichológiába

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Értelmezze a fejlődés fogalmát, kövesse nyomon az egyes pszichés funkciók fejlődését és integrálódását a különböző életkori fázisokban.
- Ismertesse meg a fejlődést meghatározó belső és külső folyamatokat és hatásokat, valamint az egész életen átívelő fejlődés folyamatosságát.
- A korszerű pszichológiai tudományos ismeretek felhasználásával formáljon a gyermekek számára megfelelő pedagógiai attitűdöket.
- A tantárgyelem oktatása során elsajátított ismeretek, kialakult készségek, képességek révén a pedagógussá válást segítse.
- Fejlessze a gyermekek iránti empátiát és toleranciát.
- A szemináriumok, gyakorlatok szemléltessék, tudatosítsák a saját élményt, teremtsenek alkalmat személyes tapasztalatok szerzésére.

TANANYAG:

- A fejlődés alapjai
 - A fejlődés értelmezése. A fejlődés alapkérdései. A fejlődés átfogó elméletei: Freud elmélete a pszichoszexuális fejlődésről; Piaget elmélete a kognitív fejlődésről; Erikson elmélete a pszichoszociális fejlődésről;
- Szocializáció.
 - A kultúra szerepe. A szociális tanulás alapfolyamatai – behódolás, utánzás, modellkövetés, azonosulás, belsővé válás; Normák és devianciák;
- Az élet kezdete
 - Terhesség, magzati fejlődés. Szülés és születés. Újszülöttkori képességek, alkalmazkodás.
- A csecsemőkori fejlődés
 - A mozgásfejlődés. A felegyenesedés, a helyváltoztatás és a manipuláció fejlődése. Az érzékelés, észlelés fejlődése csecsemőkorban. Az érzékszervi-mozgásos szakasz a kognitív fejlődésben.
- Korai kötődés és szociabilitás kisgyermekkorban
 - A gondozó-gyermek kapcsolat jellemzői, a válaszkészség, ragaszkodás, kötődés mintázatai.
- A kisgyermekkorai fejlődés
 - Az éntudat kialakulása. Az én-élmény és a frusztráció. A megismerő tevékenységek fejlődése 1- 3 éves korban. A kommunikáció fejlődése.
- A nemi identitás alakulása, nemi különbségek és a nemek közötti kapcsolat gyermekkorban
- Kognitív és társas fejlődés óvodáskorban

- Biológiai fejlődés, az idegrendszer érése és a mozgás jelentősége óvodáskorban. Az óvodás világképe, tájékozottsága – kognitív fejlődés 2-7 éves korban: a műveletek előtti szakasz jellemzői. Társas fejlődés az óvodáskorban – együttesség, barátság
- Az óvodáskori érzelmi fejlődés
 - Az ösztönszükségletek és fejlődésük. Az érzelmek kialakulása, fejlődése, az érzelmszabályozás tényezői. Félelmek, szorongások. Agresszió. Az érzelmek és feszültségek feldolgozásnak módjai óvodáskorban: játék, rajz, mese.
- Az óvoda-iskola átmenet kérdései
 - A viselkedés belső szabályozása: az önkontroll-funkciók kialakulása. Minőségi változás a pszichés funkciók, a személyiség fejlődésében 6 – 7 éves korban. Az iskolaalkalmasság tényezői. A tanuláshoz szükséges képességek.
- A kisiskoláskori fejlődés
- Változások serdülő-, felnőtt- és öregkorban

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a fejlődés általános jellemzőit és az ettől való eltérések sokféleségét. Rendelkezzenek pontos fogalmakkal, ismerjék és alkalmazzák a szakkifejezéseket, legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus képességének feldolgozására.
- Legyenek jártasak az életkori, nemi és egyéni sajátosságok felismerésében.
- Értsék a fejlődés – fejlesztés összefüggéseit. Alakuljon ki pedagógiai probléma-érzékenységük, elemzőkészségük.
- Ismerjék és tudják elkülöníteni a fejlődésben az általánost és az egyedit; tekintsék mindkét jellegzetességet törvényszerűnek, törekedjenek a gyermek személyiségének pozitív szemléletére, elfogadására.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit – Serfőző Mónika (1999, szerk.): *Pszichológia szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak*. Trezor Kiadó, Bp.
2. Bernáth László – Solymosi Katalin (szerk.) (1997): *Fejlődéslélektan olvasókönyv*. Tertia Kiadó, Bp.
3. Cole, M. A. – Cole, J. S. (1998): *Fejlődéslélektan*. Osiris, Bp. 96 – 448.
4. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1993): *Gyermeklélektan*. Gondolat Kiadó, Bp.
5. N. Kollár Katalin – Szabó Éva (2004, szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*. Osiris, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bettelheim, Bruno (1985): *A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek*. Gondolat Kiadó, Bp.
2. B. Lakatos Margit (szerk., 2001): *Játépszichológia. Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak*. ELTE TÓFK, Bp.
3. Bronson, P. – Marryman, A. (2014): *Amit rosszul tudtunk a gyerekekről*. Kulcslyuk Kiadó, Bp.
4. Einon, Dorothy (1999): *A tanulás kezdetei*. Aquila Könyvkiadó, Bp.
5. Erikson, Erik (2002): *Gyermekek és társadalom*. Osiris Kiadó, Bp.

6. Feuer Mária (2000): *A gyermekrajzok fejlődéslélektana*. Akadémiai Kiadó, Bp.
7. Gerő Zsuzsa (2002): *Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban*. Flaccus Kiadó, Bp.
8. Gopnik, Alison – Meltzoff, Andrew N. – Kuhl, Patricia (2001): *Bölcsék a bölcsőben. Hogyan gondolkodnak a kisbabák?* Typotex Kiadó, Bp.
9. Hegedűs T. András (1997): *Pszichológia. Fejlődés, nevelés, szocializáció, pedagógusok*. Aula Kiadó, Bp.
10. Hidas György – Raffai Jenő – Vollner Judit (2002): *Lelki köldökzsinór*. Válasz Könyvkiadó, Bp.
11. Kárpáti Andrea (2001): *Firkák, formák, figurák. A vizuális nyelv fejlődése a kisgyermekkortól a serdülőkorig*. Dialóg Campus Kiadó, Bp.
12. Kolozsváry Judit (2005): *Agresszióról óvodapedagógusoknak, tanítóknak*. In: Csendes Krisztina (szerk.): *Kisgyermek nagy problémák*. Raabe, Bp., 1–20.
13. Kósáné Ormai Vera (2001): *A mi óvodánk*. OKKER, Bp.
14. Mönks, Franz J. – Knoers, Alfons M. P. (2004): *Fejlődéslélektan*. Urbis Könyvkiadó, Bp.
15. Payne, K J. (2013): *Egyszerűbb gyermekkor*. Kulcslyuk Kiadó, Bp.
16. Ranschburg Jenő (1983): *Félelem, harag, agresszió*. Tankönyvkiadó, Bp. újabb kiadás
17. Ranschburg Jenő (1994): *A kisiskoláskor lélektana. A gyereknevelés hatása a személyiség alakulására*. Raabe Tanári Kézikönyv, Raabe Kiadó, Bp.
18. Ranschburg Jenő (1998): *Szeretet, erkölcs, autonómia*. Okker Kiadó, Bp.
19. Vekerdy Tamás (1997): *Kicsikről nagyoknak 1 – 2*. Park Kiadó, Bp.
20. Winnicott, D. W. (2004): *A kapcsolatban bontakozó lélek*. Új Mandátum Könyvkiadó, Bp.
21. Winnicott, Donald W. (2000): *Kisgyermek – család – külvilág*. Animula Kiadó, Bp.

PEDAGÓGIAI PSZICHOLÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógiai pszichológia	1+1	2	gyj	K	III.	Fejlődéslélektan

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Készítsen fel az óvodáskorú gyermekkel folytatott pedagógiai munka pszichológiai összetevőinek, jelenségeinek és problémáinak szakszerű megismerésére.
- Pszichológiai tartalmak átadásával alapozza meg az óvodás gyerekek egyéni sajátosságaira és különbözőségeire építő adaptív pedagógiai eljárások alkalmazását.
- Segítse elő az elfogadó, rugalmas, nyitott pedagógiai attitűdök folyamatos alakulását az óvodás gyermekkel való foglalkozásban.

TANANYAG:

- A gyermek alapvető lelki szükségletei. Az óvodapedagógus feladatai a gyermek lelki szükségleteinek kielégítésében.
- Az én-fejlődés és az ösztönök. A nevelő feladatai annak érdekében, hogy az ösztönkésztetéseket az én-fejlődés szolgálatába állítsa.
- Az óvodás gyermek táplálkozása, alvása, az óvodás mozgásfejlődése, a szobatisztaság, valamint az óvodai szokásrend pszichológiai kérdései a pedagógiai folyamatban.
- A társas megismerés, a személyeszlés folyamata a nevelésben. A gyermekek megismerésének szociálpszichológiai problémái; sztereotípa és előítélet. A másság elfogadása, a hiperaktív, az autisztikus gyermek elfogadásának, óvodai nevelésének pszichológiai kérdései.
- Az óvodáskorú gyermekek megismerése. Az óvodáskorú gyermekek megismerésének módszerei, lehetőségei: gyermek megfigyelés, játék- és rajzelemzés, interjúkészítés, anamnézis, családlátogatás.
- Az óvodapedagógus és az óvodás gyermek mentális egészsége. Az óvoda hatása a gyermek lelki egészségére. A stressz és az óvodapedagógus. A pedagógus pálya pszichoszociális problémái; a pályakezdés, a kiegészi veszélyeztetettség, a pedagógusok együttműködésének kérdései, lehetőségei. A pedagógus személyisége, a pedagógus kommunikációja.
- A családi nevelés jelentősége és helye a szocializációs folyamatban. A család mint rendszer működése, szülői nevelési attitűdök, krízisek a család életében, a testvérek szerepe az óvodás életében.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató tudja alkalmazni pszichológiai ismereteit mindennapi pedagógiai gyakorlatában.
- Válgjon képessé az óvodáskorú gyermekek szakszerű megismerésére, óvodai nevelési helyzetek értő, kritikus elemzésére, konfliktushelyzetek oldására.
- Válgjon igényévé elméleti ismereteinek, szakirodalmi tájékozottságának, pedagógiai tapasztalatainak önálló, kritikus feldolgozása.

- Legyen képes az előítélet-mentes, multikulturális és interkulturális nevelésre. Rendelkezzen társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel, együttműködési képességgel, a másság elfogadásának képességével. Ismerjen esélyegyenlőséget támogató, hátrányokat csökkentő pedagógiai eljárásokat, módszereket.
- Váljon alkalmassá és nyitottá a gyermekek családjával, szűkebb környezetével való folyamatos, toleráns együttműködésre.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Ranschburg Jenő (2002): *Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
2. B. Lakatos Margit és Serfőző Mónika (2012, szerk.): *Pszichológia - Szöveggyűjtemény óvodapedagógus hallgatóknak*. Eötvös Kiadó, Budapest.
3. Gerő Zsuzsa (2002): *Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorba*. Flaccus Kiadó, Budapest.
4. Kolozsváry Judit (2002): *„Más” gyerek, „más” szülő, „más” pedagógus*. Okker Kiadó, Budapest.
5. Plattner, Elisabeth (2005): *A nevelés mindennapi művészete*. Futura Könyvek, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Purves, Libby (2004): *Hogyan ne legyünk tökéletes család?* Gabo Kiadó, Borsod.
2. Vajda Zsuzsa (1994): *Nevelés, pszichológia, kultúra*. Dinasztia Kiadó, Budapest.
3. Widmer, Salomé (2001): *Dehogyan akarok én verekedni!* – Együttélés és megértés: hogyan tanulják meg a gyerekek a másokkal való érintkezést? Egmont Kiadó, Budapest.
4. Winnicott, D. V. (2000): *Kisgyermek, család, külvilág*. Animula Kiadó, Budapest.
5. Vekerdy Tamás (2002): *Kicsikről nagyoknak – 1.rész A kisgyermekkor*. Park Kiadó, Budapest.

A JÁTÉK PSZICHOLÓGIÁJA, PEDAGÓGIÁJA ÉS MÓDSZERTANA I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
A játék pszichológiája, pedagógiája és módszertana I.	1+2	2	k	K	I.	–

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Adjon áttekintést a gyermek alapvető tevékenységéről, a játékról, és nyújtson segítséget a hallgatóknak az óvodás gyermekek játékának megértéséhez és támogatásához.
- Ismertesse meg a hallgatókkal a játék mint viselkedésforma általános jellemzőit, a gyermek játékának fejlődését és motivációs hátterét.
- Mutassa be a gyermeki játék összefüggéseit a mozgásfejlődéssel, a szociális tanulással, valamint az értelmi fejlődéssel.
- Segítsen értelmezni a gyermek játékát a tapasztalatszerzés és a környezethez való alkalmazkodás szempontjából.
- Gazdagítsa a hallgató játékkultúráját és formálja a játékkal kapcsolatos pedagógiai szemléletet.

TANANYAG:

- A játék fogalma és értelmezései. A játék a gyermek életében. A gyermek alapvető lelki igényei és a játék. Kíváncsiság, felfedezés és kompetencia a játék folyamán. A játék öröme. Játék és a kontrollfunkciók. A játék mint a gyermek tanulási terepe, a „legközelebbi fejlődés” zónája – Vigotszkij.
- A gyermek értelmi fejlődése és a játékformák változásai Piaget játékelméletében: explorációs játék, szimbolikus játék és szabályjáték. A játék eredete Winnicott értelmezésében: korai kapcsolat, átmeneti tárgy, átmeneti tevékenység, kreativitás. Közelítés a valósághoz: a tér kiterjesztése a játszás során – Erikson magyarázatában.
- Kapcsolatteremtés és a játék. A felnőtt játékaikisgyermekkel: a kétszemélyes játékok élményháttér. Wallon az „énfejlődés gyakorlatai”. Játék egykorú társakkal, az együttjátszás szintjei Mérei vizsgálatában. Az élménytöbblet. A kapcsolati készségek fejlődése a játszás során.
- Családi játékok, tradíciók. „Legkedvesebb gyermekkori játékom” – személyes játékelmény felidézése és a tapasztalatok megbeszélése.
- Játék az óvodában: Óvodai nevelés országos alapprogramja. A játékot befolyásoló környezet: a szociális és fizikai tér. A spontán, valamint az irányított játék feltételeinek megteremtésére és a folyamatban lévő játék támogatása az óvodában.
- A gyermek megismerése a játékban. A játszás mint a gyermek fejlődésének mutatója. Általános szempontok a gyermekek játékának megfigyeléséhez és elemzéséhez.

KÖVETELMÉNYEK:**A hallgatók**

- ismerjék a 2-7 éves gyermek játéktevékenységének jellemzőit, értsék a fejlődés és a játék összefüggéseit, a szabad játék meghatározó szerepét a gyermek életében.

- legyenek képesek helyesen értelmezni a gyermek spontán játéka és a felnőtt „játékos tevékenység-szervezésének” eltérő specifikumait;
- gyermekkori játékélményeinek felidézésével készüljenek fel az „itt és most” öntörvényűen zajló játékfolyamat értelmezésére;
- legyenek képesek a gyerekek játékát megfigyelésre, pedagógia és metodikai szempontú elemzésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja. 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet
http://www.umvp.eu/files/MK_12_171.pdf (utolsó letöltés: 2013.10.30.)
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99600137.KOR
2. B. Lakatos Margit (2010, szerk.): *Játékszichológia. Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak*. ELTE TÓK, Bp.
3. Einon, D. (1999): *A tanulás kezdetei*. Aquila Könyvkiadó, Bp.
4. Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (1998): *Gyermelelektan*. Medicina, Bp.
5. Millar, S. (1997): *Játékszichológia*. Maecenas, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit (2008): „Kör, kör, ki játszik”. *Mire tanítanak a népi játékok?* In: Óvónők kincsestára. Módszertani kézikönyv. Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft. Bp.
2. Dolto, F. (2002): *A gyermek és az öröm*. Pont Kiadó, Bp.
3. Szávai Ilona (2001, szerk.): *Játék az egész világ?* Fordulópont 7. Pont Kiadó, Bp.
4. Karlócai Mariann (2002): *Komámasszony, hol az olló?* Magyar Könyvklub, Bp.
5. Kiss Áron (2000): *Magyar gyermekjáték-gyűjtemény*. Holnap Kiadó, Bp.
6. Rodari, G. (2001): *A képzelet grammatikája*. Pont Kiadó, Bp.
7. Winnicott, D.W. (2000): *Kisgyermek, család, külvilág*. Animula, Bp.
8. www.biztoskezdet.hu/uploads/attachments/gyermekkotet.pdf

JÁTÉK PSZICHOLÓGIÁJA, PEDAGÓGIÁJA ÉS MÓDSZERTANA II.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
A játék pszichológiája, pedagógiája és módszertana II.	0+1	1	gyj	K	II.	Játék pszichológiája, pedagógiája és módszertana I.–

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A játépszichológiai és pedagógiai ismeretek összekapcsolásával alapozza meg a hallgatók felkészülését az óvodai teendők ellátására.
- A „játszási” képességek inspirálásával erősítse az óvodás gyermekek szabad játékának támogatásához nélkülözhetetlen jártasságokat.
- Készítsen fel a gyermeki tapasztalatszerzés egészlegességét és élményszerűségét hangsúlyozó játékos tevékenység megtervezésére, szervezésére és irányítására.

TANANYAG:

- A folyamatban lévő játék támogatásának módjai: az elismerés, inspiráló beszélgetés, együttjátszás, segítség.
- A játék mint módszer: gyermekjátékok tanítása és elemzése. Hagyományos játékok: mozgásos ügyességet kívánó és az értelmi képességeket mozgósító játékok. Játékok felnőttel, párokban és kiscsoportban. Önkéntesség az együttes játékokban. A játékszabályok módosítása.
- Kreativitás és a játék. Játékszimulációs gyakorlatok – a valóság és a képzelet határán. Imitációs játékok, mozgásra, énekre, mesére. Játékcsozor: tematikus játékterv összeállítása.
- A játékpedagógia időszerű kérdései. A szabad játék és a felnőtt szervezte közös játék. Támogatás vagy irányítás? Együttműködés vagy versengés? Játékeszközzel vagy játékszer nélkül? Játék egyedül, vagy együtt a többiekkel?
- Játszóter tervezése (rajz, makett). Természetes és mesterséges játszóhelyek. A játszóhelyek kialakításának pedagógiai szempontjai. A gyermekek térigénye az életkori sajátosságok és az egyéni képességek tükrében. Tematikus játszóhelyek az óvodában.
- Tárgykultúra és a játékszerek. Régi-új játékok. A játékszerek eredete és a hagyományos játékszerek. Klasszikus játékeszközök: a fakocka, a labda és a baba. A „jó játéktárgyak” pedagógiai kritériumai. A gyermek igényei és játékipar kínálata.
- A gyermekek játékának megfigyelése és elemzése.

KÖVETELMÉNYEK:**A hallgatók**

- ismerjék a 2–7 éves korosztály játéktevékenységének jellemzőit, a játékfolyamatot elindító lelki szükségleteket;
- ismerjék az Óvodai nevelés országos alapprogramjának játékra vonatkozó fejezetét, értelmezzék annak tartalmát az óvodai gyakorlatban;

- a gyermek életkori és egyéni igényeinek, élményeinek figyelembe vételével legyenek képesek a szabad játék támogatására;
- legyenek képesek eligazodni klasszikus és hagyományokon alapuló gyermekjátékok témakörében, és kiválasztani az egyes életkoroknak megfelelő játékokat;

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. B. Méhes Vera (1993): *Az óvónő és az óvodai játék*. Calibra, Bp.
2. Kósáné Ormai Vera (2001): *A mi óvodánk*. OKKER, Bp.
3. Magyarai Beck Anna (szerk.) (1999): *„Hüvelykujjam almafa...”* Alexander Stúdió Bt. Bp.
4. Payne, K. J.(2013): *Egyszerűbb gyermekkor*. Kulcslyuk Kiadó, Bp.
5. Pintér Éva (2004): *Játék az óvodában*. In: Porkolábné Balogh Katalin – Balázsné Szűcs Judit – Szaitzné Gregorits Anna: *Komplex prevenció óvodai program*. Trefort Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. B. Lakatos Margit (2009): *A gyermekek képzelt társai*. Csimbe, Furta és a többiek. In: Óvónők kincsestára. 2009. február. Módszertani kézikönyv. Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft. Bp.
2. Böszörményi László (1999): *Számítógép az óvodában?* Taní-tani. AKG Kiadó, Bp.
3. Einon, D.(2004): *Kreatív játékok*. Alexandra Kiadó, Pécs
4. Falvai Károly (1990): *Ritmikus mozgás – énekes játék óvodásoknak, kisiskolásoknak*. OPI, Bp.
5. Gerő Zsuzsa (2002): *Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban*. Flaccus Kiadó, Bp.
6. Göbel Orsolya (2005): *Mozgás a képzelet szárnyán*. L'Harmattan Kiadó, Bp.
7. Polcz Alaine (1999): *Világjáték*. Pont Kiadó, Bp.

A DIFFERENCIÁLÁS PEDAGÓGIÁJA ÉS PSZICHOLÓGIÁJA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A differenciálás pedagógiája és pszichológiája	0+2	2	gyj	K	IV.	Fejlődéslélektan

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Az óvodai inkluzív nevelés szemléletének megalapozása.
- Felkészíteni a hallgatót a pedagógiai, pszichológiai és szociokulturális szempontú megközelítéssel az óvodás gyermekek egyedi jellemzőinek felismerésére.
- A hallgató ismerje meg a pedagógiai hatásrendszer megtervezésének lehetőségeit és az egyéni bánásmód alkalmazását.

TANANYAG:

- Az óvoda, mint a társadalmi egyenlőtlenség kiegyenlítésének eszköze és diszfunkciói: gyermekek és családjaik eltérő társadalmi rétegződése; eltérő kulturális háttere, származása, vallása; gyermekek eltérő képességei; többség és kisebbség együttélésére született bikulturális szocializáció.
- A fogyatékoság, tanulás-, teljesítmény-, beilleszkedés-, viselkedés-, és magatartászavar meghatározása, a definiálás elvi szempontjai.
- A tanulás- és magatartászavar, mint komplex tünetegyüttes, gyökértünetek a pszichomotoros fejlődésben. Kialakulásuk neuropszichológiai, pszichoszociális és pedagógiai megközelítése.
- Multikulturális nevelés.
- Integráció, inklúzió.
- Jogszabályi háttér.
- A pedagógiai megismerés, módszerei.
- A differenciált tervezés.
- A differenciálás lehetőségei, a játékban, a különböző tevékenységekben, a cselekvésen keresztül történő ismeretszerzésben.
- A társas kapcsolatok alakulását elősegítő közösen végzett feladatok, tevékenységek, a kooperatív technikák alkalmazása az óvodában.
- A szociális képességet, a kognitív funkciókat és a kommunikációt fejlesztő játékos eljárások.
- Az óvodapedagógus segítőkapsolata a családdal, együttműködés más szakemberekkel. Az óvodapedagógus kompetenciája az inkluzív nevelésben.

KÖVETELMÉNYEK:

- Legyenek tájékozottak az inkluzív nevelés tartalmáról, az ezzel kapcsolatos szerepváltozásokról.
- Ismerjék fel az egyéni szükségleteket, s tudják ahhoz igazítani a tervezést, az óvodai nevelés, fejlesztés folyamatát.
- Fogadják el és tudjanak együttműködni a gyógypedagógussal, más segítő szakemberrel és a családdal.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Barnáné Likovszky Márta (2009) *Az egyéni bánásmód és a differenciált fejlesztés alapja és tevékenységeinek segítése*. In: *Új Pedagógiai Szemle*, 5-6.sz. június 17.
2. Gereben Ferencné (2009) *Tanulási sikeresség – (anya)nyelvi kompetencia*. In: *Gyógypedagógiai Szemle* 2-3. sz.
3. Réthy Endréné (2002). *Speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában. Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései*. In: *Magyar Pedagógia* 102. évf. 3. sz. 281-300.
4. Ribiczey Nóra (2010): *Környezeti hatások és intellektuális fejlődés – Különböző megközelítések a környezet releváns aspektusainak megragadására*. In: *Gyógypedagógiai Szemle XXXVIII. évf. 1.sz.* 46-61.
5. Dr. Szőke Anna: A tehetség felismerésének szinterei az óvodáskorban.
www.nyeomszsz.org/orszavak/pdf/SzokeTehetseg.pdf

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Gósy Mária (2004): *Gyermekkori beszédészlelési és beszédmegértési zavarok*. Budapest
2. Józsa Krisztián (2007) *Hátrányos helyzetű óvodások játékos fejlesztése a DIFER Programcsomag alapján*. In: *Új Pedagógiai Szemle*, 5.sz.
3. Páli Judit (2004): *Rakosgató! Figyelem, emlékezet- és gondolkodásfejlesztő játékcsalád*. DM, Budapest
4. Szombathelyiné dr. Nyitrai Ágnes – dr. Bakonyi Anna (2008). *Bölcsőde-óvoda közös intézményként működtetése*. Biztos Kezdet. 3-26.
5. Torsten Kunz (2008): *Pszichomotoros fejlesztés az óvodában*. Dialóg Campus Kiadó.

CSOPORTOS PEDAGÓGIAI GYAKORLAT I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Csoportos pedagógiai gyakorlat I.	0+2	1	m	K	I.	-

A szakmai gyakorlat része

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Fejlessze a pedagógiai munka hatékony és eredményes elvégzéséhez szükséges készségeket, erősítse a pszichológiai kultúráltságot, és formálja a kapcsolati készségeket. Keltse fel, növelje az önismeret-önnevelés igényét.
- Segítse elő a pályaszocializációt, fejlessze a felsőoktatásbeli tanulmányokhoz szükséges készségeket és képességeket.
- Csoportdinamikai történések és célzott gyakorlatok, speciális technikák alkalmazásával gyorsítsa a hallgatók ön- és társismereti tapasztalatait, fejlessze kommunikációját, empátiáját, toleranciáját, konfliktuskezelő képességét; gyakoroltassa ezeket szimulált helyzetekben és valós élmények feldolgozása során.
- Készítsen fel a pályán várható interperszonális eseményekre, és gyakoroltassa azok hatékony kezelését.

TANANYAG:

- Csoportalkotás, csoportfolyamatok, csoportdinamika
- Önismeret, énkép és énídeál, az önmegítélés pontossága
- Bizalom és önbizalom. Sikerek és kudarcok
- Mások megismerésének pszichológiai sajátosságai
- A „mátság” tolerálása
- Önérvényesítés lehetőségei és határai
- Konfliktuskezelési stratégiák
- Az együttesség mint csoportos erő
- A társas hatékonyság fokozása
- Pályaválasztási motívumok. Jövőkép és elvárások.
- A pedagógus pályához szükséges készségek és képességek
- Tanulási stílusok és stratégiák

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerkedjenek saját alapvető pszichés mechanizmusaikkal; alkossanak képet pl. stressztűrő képességükről, élmény-feldolgozási módjaikról, konfliktuskezelési és tanulási stratégiáikról.
- Lássák át, hogy ezen folyamatok egyéni módon zajlanak, az egyének különbözőségét gazdagítva.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bácskai Júlia (1993): *Az önismeret pszichológiája*. Magazin Kiadó Bp.
2. Bagdy – Telkes (1989): *Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában*. Tankönyvkiadó, Bp.
3. Rudas János (2004): *Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlat*. Új Mandátum, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Dévai Margit (1994): *Játszd meg magad!* Lamin Kft. Bp.

NEVELÉSTÖRTÉNET

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Neveléstörténet	2+1	3	k	K	I.	-

A TANTÁRGY CÉLJA:

- Alapozza meg a hallgatók történeti szemléletét a pedagógia történetének és gyakorlatának megismeréséhez,
- ismertesse meg a különböző korokban kialakult gyermekképet, a családtörténet egyes állomásait,
- alakítsa ki és fejlessze a hallgatók érzékenységet és készséget a pedagógiai problémák történeti szempontú megközelítésére, értelmezésére, elemzésére és értékelésére,
- nyújtson tájékoztatást a neveléstörténet alapvető forrásairól, annak problémátörténeti elemzéséről,
- tegye alkalmassá a hallgatókat a nyomtatott források ismeretére, megértésére és értelmezésére.

TANANYAG:

- A kora gyermekkori nevelés a természeti népeknél, az ókori társadalmakban.
- A középkori gyermekszemlélet és a mindennapi élet viszonyai.
- A humanizmus és a gyermekszemlélet változása, a reformáció hatása a gyermekek életére.
- Az intézményes óvodai nevelés neveléstörténeti fejlődése.
- A reformpedagógia fontosabb irányzatai és személyiségei. Montessori Maria, Rudolf Steiner és a Waldorf pedagógia, Freinet és a Jena-Plan pedagógia és hatásuk az óvodai nevelésre.
- A család és a gyermek helyzetének alakulása a különböző történeti korokban. Gyermek a modern és a posztmodern korban, „fogyasztóvá” nevelés, „Kids Gets Older Younger”-jelenség.
- A nőnevelés és az óvodai nevelés történeti fejlődése hazánkban (Brunsztvik Teréz, Bezerédj Amália, Teleki Blanka, Karacs Teréz, Zirzen Janka, Veres Pálné stb.).
- A gyermek helye a házban (gyermekszoba, játékvilág), a gyermeki lét színtereinek változásai (játszótér, játszóház stb.).

*KÖVETELMÉNYEK:**A hallgatók*

- ismerjék a kisgyermeknevelés történeti alakulásának kulcsmozzanatait, a változás, fejlődés folyamatát kronologikusan és problémátörténeti szempontokat érvényesítve, irányát az egyes történelmi korszakokban,
- alkalmazzák a neveléstörténeti kutatások módszereit,
- ismerjék és alkalmazzák a gyermekszemlélethez kapcsolódó összefüggéseket a társadalmak berendezkedése és a nevelés viszonyrendszerében,

- tudják a tárgyhoz kapcsolni az egyes korok képzőművészeti alkotásait,
- tudják értelmezni a nevelőmunka pálya specifikus folyamatát történetiségbe ágyazottan.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Hegedűs Judit (2011, szerk.): *Család, gyermek, társadalom*. HEFOP. Letölthető: mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf
2. Kelemen Elemér (2000): *Az óvoda a magyar társadalom történetében* I–III. rész. Óvodai Nevelés, 4., 5., 6.
3. Mészáros István, Németh András és Pukánszky Béla (1999): *Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Osiris, Budapest.
4. Pukánszky Béla (2001): *A gyermekkor története*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
5. Pukánszky Béla (2006): *A nőnevelés évezredei*. Gondolat, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bakonyi Anna (1995): *Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén*. Tárogató Kiadó, Budapest.
2. Endrődy-Nagy Orsolya (2013): *Középkor és reneszánsz – adalékok egy lehetséges gyermekképi paradigmaváltáshoz*– in: *Gyermeknevelés c. folyóirat* I. évf.1.sz. pp. 63-73. ISSN 2063-9945 letöltés ideje: 2013. május 28. helye: http://www.tofk.elte.hu/gyermekeveles/1_szam/Endrody_kozepkor.pdf
3. Mészáros István, Németh András és Pukánszky Béla (2004): *Neveléstörténeti szöveggyűjtemény*. Osiris, Budapest.
4. Mikonya György (2005): *Család és családtörténet-írás. Mester- és tanítvány*, 7. 22–35. Letölthető: <https://btk.ppke.hu/uploads/articles/6694/file/07.pdf>
5. Pirka Veronika (2010): *Az életreform „megmentés” motívumának megjelenése a 20. század eleji magyar pedagógiai sajtóban, a Népművelés példája alapján*. *Iskolakultúra*, 7-8. Melléklet.

ÓVODAPEDAGÓGIA I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Lezárási forma	Státusz	Ajánlott félév	Előfeltételek
Óvodapedagógia I	2+0	2	k	K	II.	Neveléstörténet- Pedagógiai tervezés az óvodában párhuzamosan

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

Ismertesse meg a hallgatókat

- az általános pedagógia és az oktatástan alapvető és aktuális – a gyakorlat szempontjából is releváns – ismeretanyagával;
- az óvodai és az iskolai tanulás azonos és sajátosan különböző pedagógiai elméleteivel;
- az óvodás gyermek életkori jellemzőihez és sajátos igényeihez igazodó tanulás elősegítésének lehetőségeivel, eszközeivel;
- formálja pedagógiai szemléletüket, különös tekintettel a gyermekek minden felett álló érdekének és játéktevékenységének prioritásában;
- az elmélet és gyakorlat kapcsolódási pontjainak felmutatásával fokozza pedagógiai érzékenységét.

TANANYAG:

- A köz(oktatási)nevelési rendszer változásai – törvények, tantervi dokumentumok az óvodáról.
- Az óvoda helye, szerepe. Az óvoda funkcióinak változásai. Gyermekkép, óvodakép. Az óvodai nevelés cél – és feladatrendszere.
- Napjaink óvodáztatásának törvényi háttere és dokumentumai. Az ÓNOAP és HOP viszonyrendszere.
- Az óvodai nevelési folyamat sajátosságai. Törvényszerűségek, alapelvek az óvodai nevelésben. A játékoság és a tevékenységközpontúság mint a személyiségfejlődést elősegítő tényezők.
- Az óvodai tanítás-tanulás értelmezése és helye az óvodai nevelésben. Az óvodáskori tanulás megközelítése a reformpedagógiában.
- Az óvodai tanulás tartalmi kérdései, a műveltségterületek komplex, valamint a különböző tevékenységekbe és tevékenységformákba integrált megjelenítési lehetőségei.
- Az óvodai élet tevékenységi formái, mint a fejlesztés területei. Az egyéni fejlődést támogató módszerek. A differenciált tapasztalatszerzés alapjai;
- Az óvodai tapasztalatszerzés szervezeti keretei. Az óvodapedagógus módszerei és eljárásai, módszertani kultúráltsága, a szervezett gyermeki tapasztalatszerzés módjai. A gyermeki tevékenység jelentősége, indirekt irányítása;
- A spontán és a szervezett óvodai tapasztalatszerzés objektív és szubjektív feltételeinek megszervezése és annak pedagógiai kérdései, szervezeti formái;

- A differenciált személyiségfejlődés elősegítésének pedagógiai alapjai, a személyes bánásmód szükségessége a tapasztalatszerzési folyamatban;
- Az iskolába való átmenet pedagógiai kérdései, az érés elősegítését megkönnyítő alternatív programok. Az iskolai tanítás folyamata, tartalmi, metodikai, szervezési és tervezési kérdései.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje és értse:

- a pedagógia alapfogalmait, azok sajátosan óvodai vonatkozásait, valamint azok összefüggéseit;
- az óvodás gyermekek tapasztalatszerzésével kapcsolatos törvényszerűségeket;
- a gyermekek egyéni tapasztalatszerzésének jellegzetességeit;
- az óvodai tanulás sajátos céljait, motívumait, tartalmát, folyamatát és szervezési feladatait;
- a gyermekek megismerésének, nevelésének sajátos óvodai módszereit, eszközeit;
- az óvodai nevelés országos alapprogramját, és legyenek tájékozottak a pedagógiai és az óvodapedagógiai szakfolyóiratokban.
- A hallgató legyen képes:
- az óvodás gyermekek tapasztalatszerzési lehetőségeinek megfigyelésére, dokumentálására interpretálására, elemzésére és értékelésére,
- az óvodai tapasztalatainak a tananyaghoz kapcsolására, a gyermekek minden felett álló érdekének érvényesítésére, a gyermeki játéktevékenység elsődlegességének pedagógiai értelmezésére;
- a minősített programok (legalább három) elemzésére, értékelésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bakonyi Anna (2013): *Értékkövető gondolatok az óvodai nevelés programjaiban*. A magyar óvodai nevelés íve 1971–2013 – Szabadi Ilona emlékére. Neveléstudomány 4. sz. 34-44.
http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2013/nevelestudomany_2013_4_34-44.pdf
(2014. 04. 20.)
2. Einon, Dorothy (1999): *A tanulás kezdetei*. Aquila Könyvkiadó. 24–25., 42–71., 118–125., 128–131.
3. Falus Iván (2003, szerk): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
4. Kósáné Ormai Vera (2001): *A mi óvodánk*. OKKER, Budapest. 173-199.
5. Vonatkozó jogszabályok és azok módosításai
 - * 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról.
 - * 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról.
 - * 2013. évi C. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvénynek az óvodák működőképességének megőrzése és a gyermekek védelmében szükséges módosításáról.
 - * 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bakonyi Anna (1995): *Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén*. Tárogató Kiadó, Budapest. 7-16.
2. Bakonyi Pálné – Szabadi Ilona (szerk., 1971): *Az óvodai nevelés programja*. Tankönyvkiadó, Budapest.
3. Hegyi Ildikó (1998): *Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban*. Okker Kiadó, Budapest.
4. Porkolábné Dr. Balogh Katalin - Balázsne Szűcs Judit - Szaitzné Gregorits Anna (2004): *Komplex prevenciós óvodai program – Kudarc nélkül az iskolában*. Argumentum Kiadó, Budapest.
5. Skiera, Ehrenhard (1966): *A gyermek alapvető lelki szükségletei és figyelembevételük az iskolában*. In: Gereben Ferencné – Kereszty Zsuzsa (szerk.): *Különböznek*. BTF, Budapest, 19–26. vagy *A gyermek alapvető lelki szükségletei és azok figyelembevétele a nevelés során*. Kisgyermeknevelés. (évszám nélkül) 2. évf. 2. 26. vagy *A gyermek alapvető lelki szükségletei és azok figyelembevétele a nevelés során*. Kisgyermeknevelés. (évszám nélkül) 2. évf. 2.

ÓVODAPEDAGÓGIA II.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Óvodapedagógia II	1+2	4	sz	K	III.	Játék pszichológiája, pedagógiája és módszertana II. Pedagógiai pszichológia Óvodapedagógia I.

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Alapozza meg a hallgatók elméleti és módszertani kultúráját és pedagógiai kompetenciáját, hogy alkalmassá váljanak az óvodáskorú gyermekek nevelésére, a családi nevelés folytatására, kiegészítésére;
- ismertesse a családi és óvodai nevelés folyamatának hatásrendszerét, valamint a gyermekek testi, lelki szükségleteihez igazodó óvodai élet kialakításának feladatait, továbbá
- ismertesse az óvodai nevelési gyakorlatot jellemző alternatív pedagógiai modelleket;
- erősítse a gyermekre tudatosan figyelő, támaszt és modellt nyújtó, hatékonyan kommunikáló óvodapedagógusi attitűd kialakulását.
- orientáljon az elméleti ismeretek és az óvodai tapasztalatok összekapcsolására.

TANANYAG:

- Embereszmény és nevelés, gyermekkép és nevelésfilozófia az óvodapedagógiában.
- A laikus nevelés színtere: a család. Változások a családok életében (szerkezet, funkciók, értékrend). A családi és az óvodai nevelés összehangolása.
- A professzionális nevelés színtere: az óvoda. Az óvodai nevelés célja, alapelvei, főbb feladatai, az óvodai nevelés megvalósítását segítő módszerek és eszközök.
- Alternativitás az óvodapedagógiában. Az óvodák helyi nevelési programjainak elemzése nevelésfilozófiájuk, óvodaképük és helyi sajátosságaik alapján.
- A nevelés individuális és közösségi jellege a befogadás, a gondozás, a szokásalakítás folyamatában.
- A szocializáció és a nevelés hatásrendszere, a pedagógiai folyamat és hatás modellje, óvodapedagógiai sajátosságai. A társas kapcsolatok fejlesztése, értékeinek átadása és az egyéni bánásmód metodikája az óvodai nevelésben.
- A nemzeti, etnikai hagyományok megjelenítésének lehetőségei az óvodai nevelési folyamatban.
- Az esztétikai és az erkölcsi nevelés összefonódása, kapcsolata, az esztétikai élmények forrásai, az esztétikum megjelenése az óvodai tevékenységrendszerben.
- Az egészséges életmódra nevelés feladatai, objektív és szubjektív feltételrendszere az óvodai nevelés folyamatában.
- Iskolakészültség, az óvoda az iskola közötti átmenet kérdései.
- A pedagógiai kommunikáció, a pedagógus kapcsolatrendszere.
- A pedagógus státusza, szerepei és szerepkonfliktusai a társadalmi együttélésben.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje és értse:

- a nevelélmélet alapfogalmait, a pedagógiai szaknyelvet;
- a legjelentősebb hazai és nemzetközi pedagógiai irányzatokat és ezek óvodai adaptációit;
- a köznevelési rendszert, az óvodai nevelés célját, funkcióit a társadalmi igények, törvényi vonatkozások tükrében;
- a nevelési folyamat és a nevelőhatás óvodai struktúráját: a befogadás, a szokásalakítás feladatait;
- a szocializáció és a nevelés folyamatának sajátosságait a gyermekek csoportszervezésében;
- az egészségmegőrzés kultúrájához, a szociális jólét állapotához, az erkölcsi-érzelmi és az esztétikai neveléshez kapcsolódó alapfogalmakat, óvodapedagógiai feladatokat, módszereket;
- a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozók nevelésének óvodai irányelveit, érvényesítésük lehetőségeit,
- az intézményi átmenet megkönnyítésének pedagógiai stratégiáit;
- a mentálhigiéné pedagógusokra vonatkozó követelményeit, az önismeret, az önkontroll szerepét az óvodapedagógus testi-lelki egészségének megőrzésében;
- a pedagógiai kommunikáció hitelességének kritériumait.
- A hallgató legyen képes:
- a szakirodalom feldolgozására, önálló feladatok elvégzésére, véleményalkotásra, a pedagógiai szaknyelv használatára;
- az alapvető értékek képviselésére és közvetítésére az óvodai gyakorlatában;
- alkalmazni a társas kapcsolatok támogatására, az egyéni bánásmód érvényesítésére irányuló eljárásokat;
- önmagára is alkalmazni a mentálhigiénia, az önismeret, az önkontroll pedagógusi konzekvenciáit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Kovács György – Bakosi Éva (é.n.): *Óvodapedagógia I* kötet. Debrecen.
2. Korintus Mihályné – Villányi Györgyné – Mátay Katalin – Badics Tiborné (2004): *Gyermekeink gondozása, nevelése*. NCSSZI, Budapest.
3. Kósáné Ormai Vera (2001): *A mi óvodánk*. OKKER, Budapest.
4. Podráczky Judit (2012, szerk.): *Szövetségben. Tanulmányok a család és az intézményes nevelés kapcsolatáról*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
<http://mek.oszk.hu/11300/11368/11368.pdf> (2014. 04. 20.)
5. Hét aranyalma (2012). *Módszertani gyűjtemény óvodapedagógusoknak*. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Budapest.
<http://www.kulhoniovodak.hu/images/letoltes/konyvek/hetaranyalma.pdf> (2014. 04. 20.)

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bakonyi Anna (2008): *Játék – tanulás – érzelem – erkölcs*. Pedagógiai koncepció 3. Óvodai Nevelés kompetenciaterület – elméleti alapvetések. Educatio Kht. 159-168.
http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciateruletek/ovodai_neveles/dokumentumok/elmelet_alapvetések.pdf (2014. 04. 20.)

2. Burow, Sharon (2010): Az elejétől kezdve: a családi partnerkapcsolatok ápolása. *Minden pontot összekötsz? A szülőkkel való partnerkapcsolat létrehozása. Kisgyermek*, 2-3. sz. 13-15.; 18-22.
3. Jávorné Kolozsváry Judit (2004): *Az óvodapedagógus személyisége*. In: *A pedagógusszerep kihívásai*. Trezor Kiadó, Budapest. 44-58. <http://mek.oszk.hu/08900/08978/08978.pdf> (2014. 04. 20.)
4. Székely Iлона (2008): *Napirend, folyamatos napirend. Óvodai nevelés kompetenciaterület – elméleti alapvetések*. Educatio Kht. 202-210. http://www.sulinet.hu/tanar/kompetenciateruletek/ovodai_neveles/dokumentumok/elmelet_alapvetesek.pdf (2014. 04. 20.)
5. Vekerdy Tamás (2001): *Kicsikről nagyoknak* 1. rész. A kisgyermekkor. Park Könyvkiadó, Budapest.

PEDAGÓGIAI TERVEZÉS AZ ÓVODÁBAN

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Pedagógiai tervezés az óvodában	0+1	1	gyj	K	II	-

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókat a spontán és a szervezett óvodai tevékenységekben történő tapasztalatszerzés sajátos tanulásmódszertani vonatkozásaival;
- tegye alkalmassá az óvodapedagógus-jelölteket pedagógiai munkájuk megtervezésére, az óvodás gyermek életkori jellemzőihez és sajátos igényeihez igazodó tanulásának elősegítésére;
- orientáljon a pedagógiai folyamat széles körű pszichológiai, szociológiai és kulturális meghatározottságának felismerésére, ezen összefüggések feltárására;
- ismertesse az egyéni fejlesztési tervek kidolgozásának alapelveit, folyamatát;
- tegye képessé az óvodapedagógus-jelölteket önállóan reflektálni (tervező) munkájukra.

TANANYAG:

- Az óvodapedagógus tervező, szervező, előkészítő munkája.
- A pedagógiai munka tervezésének szintjei az óvodában.
- Az óvodapedagógus felkészülése, a tervezés kérdései Az óvodapedagógus feladatai a nevelési hatásrendszer megtervezésében.
- Az óvodás gyermek fejlődésének nyomonkövetése és a fejlődés segítése.
- Az óvodai tanulás pszichés feltételei, motivációs háttere. Motiváció elméletek és motivációs stratégiák.
- Az óvodapedagógus személyisége és a gyermekkel való kapcsolata. Az óvodapedagógus elvárásai.
- A komplex pedagógiai folyamat elemzése és értékelése. A nevelés hatékonyságának, eredményességének vizsgálata a pedagógiai munkában.
- A sztenderdek alapján értékelhető óvodapedagógusi munka (önreflexió, önértékelés, fejlesztő értékelés).
- Felkészülés a pedagógus portfólió készítésére.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje és értse:

- a pedagógiai tevékenységet meghatározó dokumentumokat;
- a tervezéshez szükséges információk forrását;
- a tanulás-tanítás optimális stratégiáját, a módszereket, eszközöket és munkaformákat;
- az egyéni fejlesztési tervek kidolgozásának folyamatát;
- a tervek utólagos felülvizsgálatának, elemzésének és értékelésének módszereit, eszközeit;
- a komplex pedagógiai folyamat elemzéséhez és értékeléséhez szükséges ismereteket;

- a tapasztalatok, ismeretek és cselekedetek szisztematikus végiggondolásának, elemzésének szempontjait, az értékelés kritériumait.

A hallgató legyen képes:

- a tervezés során rendszerszemléletű megközelítésre;
- komplex módon figyelembe venni a pedagógiai helyzet minden lényeges elemét a tervezés során;
- a tanulási-tanítási stratégia meghatározására, a tartalom feldolgozásához a pedagógiai céloknak és a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő oktatási folyamat meghatározására; hatékony módszerek, szervezési formák, eszközök kiválasztására;
- az óvoda gyermekek sajátos igényeinek megfelelő változatos tevékenységek tervezésére, szervezésére;
- az óvodai tapasztalatszerzés folyamatának differenciált, személyre szóló megtervezésére;
- pedagógiai problémák megoldásának leírására, dokumentálására;
- tapasztalatainak, ismereteinek és cselekedeteinek szisztematikus végiggondolására, elemzésére, értékelésére; valamint levonni a megfelelő tanulságokat.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bárdossy Ildikó – Dudás Margit – Pethőné Nagy Csilla – Priskinné Rizner Erika (2002): *A kritikai gondolkodás fejlesztése – az interaktív és reflektív tanulás lehetőségei. Tanulási segédlet pedagógusok és pedagógusjelöltek számára a saját élményű tanuláshoz*. Pécsi Tudományegyetem, Pécs.
http://pedtamop412b.pte.hu/files/tiny_mce/File/KG1.pdf (2014. 04. 20.)
2. Falus Iván – Kimmel Magdolna (2009): *A portfólió*. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Budapest.
3. Hunyady Györgyné – Nádas Mária (2004): *Pedagógiai tervezés*. Comenius Bt., Pécs.
4. Kósáné Ormai Vera (2001): *A mi óvodánk*. OKKER, Budapest. 83-108., 200-213.
5. Szivák Judit (2003): *A reflektív gondolkodás fejlesztése*. Gondolat Kiadói Kör, ELTE BTK Neveléstudományi Intézet, Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Falus Iván (1998): *A pedagógus*. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 96-116.
2. Fisher, Robert (1999): *Hogyan tanítsuk gyermekeinket gondolkodni?* Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
3. Fisher, Robert (1999): *Hogyan tanítsuk gyermekeinket tanulni?* Műszaki Kiadó, Budapest.
4. Lénárd Sándor – Rapos Nóra (2009): *Fejlesztő értékelés*. Oktatás-módszertani Kiskönyvtár. Gondolat Kiadó, Budapest.
5. M. Nádas Mária (2001): *Adaptivitás az oktatásban*. Comenius Bt., Pécs

CSALÁDSZOCIOLÓGIA, CSALÁDPEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Családszociológia, családpedagógia	1+0	2	gyj	K	V.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókat a családon belüli kommunikációs stílus változásaival az egyes történelmi korszakok, illetve a különböző társadalmi rétegek összefüggésében;
- nyújtson betekintést abba, hogy az egyes szubkultúrák, kisebbségi csoportok családi struktúrái miben különböznek egymástól;
- nyújtson alapvető tudást arról, hogy az utóbbi tíz év társadalmi változásai milyen hatást gyakoroltak a családok mindennapi életére Magyarországon és Európában. Ismertesse a családdal való együttnevelés és együttműködés lehetőségeit az óvodában;
- formálja a hallgatók alapvető társadalmi érzékenységét a tanítványaik és a szülők vonatkozásában;
- tegye képessé a hallgatókat a gyermek családi hátterének jobb megértésére; a családokkal való hatékony együttműködésre;
- ismerjék meg a hagyományos és a változó családmoddell érték- és normarendszerét, az átalakuló szülői szerepeket, a családi nevelés attitűdjeit, a nevelési módszereket, a családi nevelés sajátosságait;
- segítse elő a különböző társadalmi, szociokulturális helyzetben élő családokhoz való alkalmazkodást

TANANYAG:

- Családszociológiai elméletek.
- A család, mint intézmény szerepe a társadalomban.
- A család struktúra-rendszerű értelmezése.
- A modern családok társadalmi szerepe, funkciói. A családi életciklusok és működési szintek. A család, mint kiscsoport.
- A család közvetítő szerepe a személy a társadalom és az intézmény között.
- Különböző családi struktúrák az egyes európai történelmi korszakokban.
- A gyerekek családon belüli helyzetének, szerepének változásai a kora újkortól napjainkig.
- A modern európai nukleáris család funkciói és struktúrája.
- Családtípusok, családtipológiák.
- Az egyes családi alrendszerek jellemzői (háztartási, szülői, testvéri alrendszerek). Az alrendszerek közötti merev, ill. elmosódott határvonalak következményei.
- A családon belüli kommunikáció változásai a modernizáció során.
- A család úgynevezett "válságjelenségeinek" társadalmi háttere. (A válások növekvő aránya, a csökkenő születésszám és ezek összefüggései a társadalmi viszonyokkal. A munkanélküliség, a házasságkötési kedv csökkenése, az élettársi kapcsolat terjedése stb.)

- Alapvető demográfiai ismeretek a magyarországi családokról.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék a családi nevelés társadalmi jelentőségét.
- Ismerjék az egyes kisebbségi csoportok, (szub)kultúrák családi struktúrájának, értékeinek sajátosságait.
- Legyenek képesek a különböző családokkal való együttműködés társadalmi és egyéni jelentőségének átlátására.
- Tudjanak esettanulmányt készíteni egy gyermek családjáról.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Babbie, Earl (1999): *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Balassi Kiadó, Bp. (Terepkutatás 303 – 335. p.)
2. Boreczky Ágnes (2004): *A szimbolikus család*. Gondolat, Budapest.
3. Hegedűs Judit (szerk.): *Család, gyermek, társadalom*. <http://mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf>
4. Shahr, Shulamith (2004): *A negyedik rend* (Nők a középkorban) Osiris Kiadó Bp.
5. Somlai Péter (1997): *Szocializáció*. Corvina Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Andorka Rudolf (2001): *Gyermek, család, történelem*. Budapest, Századvég Kiadó
2. Aries, Philippe (1987): *Gyermek, család, halál*. Gondolat Kiadó, Budapest
3. Boreczky Ágnes és mtársai (2007): *Családok távolból és fényközelből*. Budapest, Gondolat Kiadó
4. Dr. Haim Ginott (1997): *Szülők és gyermekek*. Medicina Könyvkiadó, Budapest
5. Educatio 2002 ősz. Család http://www.hier.iif.hu/hu/educatio_reszletes.php?id=7
6. Erikson, Erik H. (2002): *Gyermekkor és társadalom*. Osiris Kiadó, Bp.
7. Gábor Kálmán - Jancsák Csaba (szerk.,2004): *Az ifjúsági korszakváltás*. Belvedere, Szeged
8. Parke, R. D. (2013). *Future families: Diverse forms, rich possibilities*. John Wiley & Sons.

ALKALMAZOTT PEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Alkalmazott pedagógia	0+1	1	gyj	K	VI.	Óvodapedagógia II.

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Tegye képessé a hallgatókat az eddig tanult elméleti ismeretek (pedagógia, pszichológia, módszertanok) rendszerbe foglalására, az óvodai gyakorlatok tapasztalatainak felhasználására és kiegészítésére;
- segítse elő a szakirodalomban való tájékozódást és készítsen fel a tartalmi szabályozás változásainak és az aktuális óvodaügyi kérdések értelmezésére;
- ismertesse meg a családokkal való együttműködés hatékony formáit, valamint a társintézményekkel és a szakszolgálatokkal való szakmai partnerség lehetőségeit;
- alakítson ki pozitív viszonyt az óvodapedagógusi munkával és az ellátandó tevékenységekkel kapcsolatban;
- járuljon hozzá a társadalmi érzékenység és a pedagóguspályához szükséges önismeret, önreflexió fejlesztéséhez.

TANANYAG:

- A pedagógiai és pszichológiai ismeretek alkalmazására épülő gyakorlati feladatok;
- a gyermekvédelem aktuális kérdéseinek elemzése,
- az óvodapedagógus gyermekvédelemben betöltött szerepe, a problémák megoldásának gyakorlati megközelítése,
- a gyermekvédelmi jelzőrendszeri tagokkal való együttműködés formái és lehetőségei,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek esélyeinek növelése az integrált és inkluzív nevelés keretein belül,
- az óvoda és a család együttműködésének releváns formáinak bemutatása,
- az óvoda mint szervezet belső és külső kapcsolatrendszerének értelmezés,
- a tartalmi szabályozás dokumentumainak elemzése, értékelése
- nemzetközi elvárások a kisgyermeknevelés területén az együttműködés és az összehasonlító pedagógiai szemlélet kialakítása érdekében,
- az óvodapedagógus személyiségének és szerepének több oldalról történő megközelítése, kiemelten a mentálhigiéné és a pályaszocializáció (képzés, továbbképzés) szemszögéből,
- a pedagóguspálya etikai és munkajogi kérdései.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató ismerje meg a társadalmi változások hátterét, és ennek tükrében tudja elemezni a hazai közoktatásügy és az óvodai nevelés összefüggéseit,
- ismerje a tartalmi szabályozás dokumentumait, és tudja azokat több szempontból elemezni,

- ismerje a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésével kapcsolatos feltételeit
- ismerje az önálló tanulással és/vagy szervezett továbbképzésekkel új kompetenciák elsajátításának lehetőségeit,
- ismerje és vállalja a pedagógus etika normáit, és ezek szerint készüljön hivatására,
- ismerje meg a pedagógiai érzékenység fejlesztésének lehetőségeit, a problémák felismerésétől, azok kritikus elemzésén keresztül a konfliktushelyzetek megoldása során,
- tudja, hogy kompetenciájából milyen szakmai lehetőségei és feladatai adódnak,
- ismerje meg a családokkal, a bölcsődével, az iskolával való együttműködést, a társintézményekkel, fenntartókkal való kapcsolattartást elősegítő sikeres kommunikáció alapelveit és feltételeit,
- legyen képes a szakszolgálatokkal való kooperáció jogi, szakmai, etikai feltételeit tudatosan használni,
- ismerje az értelmiségi szerep betöltésének adekvát alapjait,
- ismerje az önképzés lehetőségeit, innovatív pedagógiai tevékenység elemeit

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Babusik Ferenc (2003): *Roma gyerekek óvodáztatása*. Új Pedagógiai Szemle, 6.
2. Hegedűs Judit (2003): *Gyermek- és ifjúságvédelem*. In: Ronkoviczné dr. Faragó Eszter (szerk.): *Hátrányok és stratégiák*. Trezor Kiadó, Bp. 9–39.
3. Jávorné Kolozsváry Judit (szerk.) (2004): *Az óvodapedagógus szerep kihívásai*. Trezor Kiadó, Bp.
4. Korintus Mihályné – Villányi Györgyné – Mátay Katalin – Badics Tiborné (2004): *Gyermekeink gondozása, nevelése*. NCSSZI, Bp. A kötet letölthető a www.ncsszi.hu honlapról
5. Réthy Endréné (2002): *A speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában*. Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései. Magyar Pedagógia, 3.
6. Szivák Judit (szerk.) (2001): *Minőség az óvodában*. OKKER, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Nagyné Szarka Júlia: *Az óvónők szakmai elkötelezettsége* I. rész: Óvodai Nevelés, 2000. 9., II. rész: Óvodai Nevelés, 2000. 10., III. rész: Óvodai Nevelés, 2001. 1.
2. Vágó Irén (2002): *Óvodai intézményrendszer, óvodai nevelés az ezredfordulón*. Új Pedagógiai Szemle, 12.
3. Villányi Györgyné (2002): *Az óvodai nevelési dokumentumok elemzése, az óvodai nevelőmunka megfigyelése és az interjúk tapasztalatai*. Új Pedagógiai Szemle, 12.
4. Villányi Györgyné (szerk.) (2001): *Óvodavezetők kézikönyve*. IX. kötet OKKER, Bp.
5. Virágné Katona Zsuzsa (2004): *Kihívások és átalakulás a pedagógiai szakmai szolgáltatások és szakszolgálatok működésében*. Új Pedagógiai Szemle, 6.

KÖTELEZŐEN VÁLASZTHATÓ TÁRGYAK**INTERKULTURÁLIS NEVELÉS**

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Interkulturális nevelés	2+1*	5	k	KV	V.	

(* kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Közvetítsen olyan szemléletet és tudást, mellyel a különleges bánásmódot igénylő csoportok (nemzeti kisebbségek, roma gyermekek, bevándorlók) iskolai nevelésében az elfogadás alapelveit, az egyetemes emberi és nemzeti értékeket érvényesíti;
- tárja fel a társadalmi változások, a közoktatás és az iskolai nevelés összefüggéseit, interkulturalitás alapelveinek szemszögéből, ismertesse meg a multikulturális nevelés jogi hátterét, szabályozását;
- hangsúlyozza a pedagógus modellnyújtó szerepét az előítéletek csökkentésében, és a különböző kultúrájú gyermekek együttélésében;
- elemezze a multikulturalitásban rejlő nevelési lehetőségeket és a nevelési alkalmak gyakorlati megvalósítását;
- fejlessze a társadalmi érzékenységet, a másság elfogadását, közvetítse az egyetemes emberi és nemzeti értékeket.

TANANYAG:

- Nemzetközi elvárások a kisgyermeknevelés területén a multikulturális és az összehasonlító pedagógiai szemlélet kialakítása érdekében,
- az óvodapedagógus személyiségének és szerepének elemzése az előítéletek csökkentésében, a beilleszkedés és a társadalmi együttélés segítésében,
- a különböző közösségek idő- és térszemléletének, kulturális és nevelési szokásainak megismertetése, kiemelt szerepet szánva a roma, az arab és a kínai gyermekek elsődleges és másodlagos szocializációja jellegzetességeinek,
- a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás, a szóbeli és metakommunikáció jellemzői a különböző kultúrákban;
- a kultúra, a kultúrsokk, az etnocentrikus nevelési modell történelmi és szociálpedagógiai dimenzióinak bemutatása;
- a szegregáció, az integráció fogalmainak értékelése, az esélyek növelésének pedagógiai módszereinek megismertetése;
- gyakorlati példák elemzésével a jellegzetes konfliktusok, és azok konstruktív megoldási lehetőségeinek megismerése, a nemzeti és etnikai kisebbségek nevelésének, a multikulturális nevelés lehetőségeinek megfigyelése óvodai látogatások során.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató

- tudja, hogy a különbözőség elfogadása természetes pedagógiai alapelv,

- ismerje a multikulturális nevelésben rejlő nevelési lehetőségeket és azt, hogy hogyan lehet ezeket az alkalmakat a legjobban felhasználni a beilleszkedés segítésében, az elfogadás értékének nevelésében,
- legyen képes az adaptív nevelésre, a differenciált bánásmódra, az előítéletmentes inter- és multikulturális nevelésre, az esélyek növelését szolgáló pedagógiai módszerek alkalmazására,
- tudja elemezni az integráció és a szegregáció fogalmát,
- ismerje a különböző kultúrák nevelési szokásait, elsődleges és másodlagos szocializációjának jellegzetességeit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Babusik Ferenc (2003): *Roma gyerekek óvodáztatása. Új Pedagógiai Szemle*, 6.
2. Czachesz Erzsébet (1998): *Multikulturális nevelés. Szöveggyűjtemény tanító és tanár szakos hallgatók számára*. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged
3. Forray R. Katalin – Cs. Czachesz Erzsébet – Lesznyák Márta (2001): *Multikulturális társadalom - interkulturális nevelés*. In: Báthory Zoltán és Falus Iván (szerk.): *Tanulmányok a neveléstudomány köréből*. Osiris Kiadó, Bp. 111 – 125.
4. Kereszty Zsuzsa (2001): *Szemponatok az iskolások multikulturális neveléséhez különös tekintettel a romákra*. In: Szekszárdi Júlia (szerk.): *Nevelési kézikönyv nem csak osztályfőnököknek*. OKI Kiadó – Dinasztika Tankönyvkiadó, Bp. 30 – 49.
5. Vámos Ágnes (2003): *Különleges bánásmódot igénylő csoportok oktatása*. In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanuláshoz*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 447 – 468.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Boreczky Ágnes (1999): *Multikulturális pedagógia - új pedagógia? Új Pedagógiai Szemle*, 4.
2. Geertz, Clifford (2001): *"A bennszülöttek szemszögéből"*. *Az antropológiai megértés természetéről*. In: *Az értelmezés hatalma*. Osiris, Bp. 227 – 245.
3. Heller Ágnes (1997): *Az idegen. Múlt és Jövő Könyvek*
4. Lőrincz László (1999): *Életmódtörténet I – II*. Gimnázium segédkönyv. AKG Kiadó, Bp.
5. Nahalka István – Torgyik Judit (szerk.) (2004): *Megközelítések: a roma gyerekek nevelésének egyes kérdései*. Eötvös József Kiadó, Bp.
6. Torgyik Judit (2004): *Multikulturális társadalom, multikulturális nevelés. Új Pedagógiai Szemle*, 4 – 5.

GYÓGYPEDAGÓGIAI ALAPISMERETEK

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Gyógyypedagógiai alapismeretek	2	4	k	KV	VI.	Óvodapedagógia II.

(*kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Gyógyypedagógiai alapismeretek és szemléletformálás útján mélyítse el a hallgatók elkötelezettségét, tolerancia és empátiaképességét az integrált/inkluzív neveléssel kapcsolatban;
- olyan attitűdöket alakítson, amelyek képessé teszik a szülőkkel, kollegákkal és más segítő szakemberekkel történő együttműködésre.

TANANYAG:

- Törvényi háttér;
- Gyógyypedagógiai fogalmak (Paradigmaváltás a gyógyypedagógiában);
- Mentális fogyatékoság:
 - enyhe mentális fogyatékoság;
 - mérsékelt mentális fogyatékoság;
 - súlyos mentális fogyatékoság;
 - igen súlyos mentális fogyatékoság.
- Az általános tanulási képességek zavara:
 - kitartás;
 - az impulzivitás önkontrollja;
 - társadalmi alkalmazkodóképesség;
 - a mozgáskoncentráció zavara.
- A speciális tanulási zavarok:
 - olvasástanulási zavarok és diszlexia;
 - számolástanulási zavarok és diszkalkúlia;
 - a nyelvi képességek zavara;
 - az írástanulás zavarai és diszgráfia
- Tanulási nehézség;
- Tanulási akadályozottság;
- Testi és érzékszervi fogyatékoság;
- Autizmus;
- Hiperkinézis;
- Érzelmi/ kapcsolati/ kommunikációs zavarok.
- A gyermek megismerésének pedagógiai módszerei:
 - megfigyelés;
 - tevékenységelemzés, -értelmezés (rajz, játék, társas kapcsolatok);
 - anamnézis;
 - családlátogatás;
 - exploráció.

- Kapcsolatfelvétel, -tartás a szakszolgálatokkal;
- A pedagógiai kompetencia meghatározása; pedagógiai program és módszerek kidolgozása;
- Együttműködés más szakemberekkel és a gyermek családjával;
- Korai fejlesztés, fejlesztő programok.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje

- és értse a közoktatás és az óvodai /iskolai nevelés /oktatás összefüggéseit;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésének törvényi lehetőségeit, feltételeit;
- a sajátos nevelési igényű óvodás/ iskolás gyermekek megnyilvánulásait; az egyes sajátos személyiség szerveződési módok jellemzőit;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését/oktatását segítő speciális, differenciáló nevelési/oktatási módszereket;
- az együttnevelés különböző fajtáit, lehetőségeit;
- az inkluzív együttnevelés feltételeit, lehetőségeit; a fejlődési zavarok pszichológiai, szociológiai, pedagógiai összefüggéseit;
- a nevelés, a fejlesztés elméletét, a 3 – 6, illetve a 6 – 12 éves korosztály differenciált és specifikus személyiségformálásának folyamatait, tevékenységeit, azok tervezését, módszereit; a sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésének pedagógiai eszközeit, folyamatát.

Legyen képes

- a 3 – 6, illetve a 6 – 12 éves korú gyermekek személyiségfejlődéséhez szükséges feltételek biztosítására;
- a kompetenciájából adódó szakmai lehetőségeinek és feladatainak felmérésére;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek családjával való együttműködésre;
- a szakszolgálatokkal szakmai kapcsolat kialakítására, fenntartására;
- fogadja el a másságot, rendelkezzen toleranciaképességgel;
- rendelkezzen társadalmi érzékenységgel, közösségi felelősségérzettel és feladatvállalással.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Adorján Katalin – Damó Eszter (2005): *A diszlexia – veszélyeztetettség és a diszlexia jelenséggöre*. Raabe Kiadó, Bp.
2. *DSM – IV. Diagnosztikai kritériumok*. Animula, Bp., 1997.
3. Gondosné Szabó Anna (2004): *Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
4. Kolozsváry Judit (2005): *Agresszióról óvodapedagógusoknak, tanítóknak*. Raabe Kiadó, Bp.
5. 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról.
6. 8/2014. (I. 30.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet módosításáról
7. Mesterházi Zsuzsa (1998): Összefoglalás a tanulási akadályozottságról. In: Mesterházi Zsuzsa: *A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése*. BGGyTF, Bp. 54. 58.

8. Metzger Balázs (2005): *Együtt a gyermekekért*. Raabe Kiadó, Bp.
9. Papp Gabriella (2005): *Tanulásban akadályozott gyerekek integrált oktatása* Raabe Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Baron-Cohen, Simon – Bolton, Patrick (2000): *Autizmus*. Osiris Kiadó, Bp.
2. Cole, Marlene Anderson. – Cole, Jennifer S. (1998): *Fejlődéslélektan*. Osiris, Bp.
3. Feuer Mária (2000): *A gyermekrajzok fejlődéslélektana*. Akadémia Kiadó, Bp.
4. Illyés Sándor (szerk.) (2000): *Gyógypedagógiai alapismeretek*. ELTE BGGyFK, Bp.
5. Pákozdi Kenderessy Katalin – Bánhidi Mária (szerk.) (1995): *Az enyhén sérült gyermekek nevelése az óvodában*. Hajdúböszörményi Óvóképző Főiskola
6. Wender, Paul H. (1997): *A hiperaktív gyermek, serdülő és felnőtt*. Medicina Kiadó, Bp.

GYERMEKVÉDELEM

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Gyermekevdelem	1+1*	4	gyj	KV	VI.	

(*kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

Ismertesse meg a hallgatókat a gyermekevdelem alapvető fogalmaival annak érdekében, hogy tudják

- a hátrányos és veszélyeztetett gyermekekkel való foglalkozás specifikumait;
- a gyermekevdelmi jelzőrendszerrel való együttműködés lehetőségeit;
- a pedagógus kötelességeit és lehetőségeit a segítségnyújtásra.

TANANYAG:

- A hátrányos és a veszélyeztetett helyzet értelmezése;
- a gyermekevdelem jogi háttere;
- gyermekevdelmi jelzőrendszeri tagok és segítőszolgálatok;
- a gyermeki jogok;
- az iskolai gyermekevdelmi munka sajátosságai;
- a gyermekbántalmazás jellemzői, tünetei, kezelésének lehetőségei;
- gyermekotthoni nevelés alapjai;
- az örökbefogadás dilemmái

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató ismerje

- a sajátos nevelési igényű és a hátrányos, veszélyeztetett helyzetű gyermekek nevelésének specifikumait, a segítségnyújtás formáit.

Legyen képes

- feltárni és kritikusan elemezni a gyermekevdelmi problémákat.
- önálló pedagógiai döntések meghozatalára, a lehetőségek közötti tudatos választásra.
- a sikeres kommunikációra, a családokkal, a bölcsődével, az iskolával, a gyermekevdelmi jelzőrendszeri tagokkal való együttműködésre,
- a szakszolgálatokkal a szakmai partnerség kialakítására az egyénnel és az egész gyermekcsoporttal való kapcsolatteremtésre

Rendelkezzen

- pedagógiai érzékenységgel

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Gáspár Károly (2004): *Gyermekevdelmi és gyámügyi kézikönyv*. Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Bp.
2. Hegedűs Judit (2001): *Gyerme- és ifjúságvédelem*. In: Ronkoviczné Faragó Eszter (szerk.): *Hátrányok és stratégiák*. Trezor Kiadó, Bp. 9 – 39. p.

3. Herczog Mária (2011): *A gyermekvédelem nagy kézikönyve*. Komplex Kiadó, Bp.
4. Veczkó József (2007): *A gyermekvédelem pszichológiai és pedagógiai nézőpontból*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.
5. Révész György (2004): *Szülői bánásmód – gyermekbántalmazás*. Új Mandátum, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. *A Család, Gyermekek, Ifjúság folyóirat számai*
2. Bagdy Emőke – Telkes József (1988): *Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában*. Tankönyvkiadó, Bp.
3. Büki Péter (2004): *Speciális gyermekvédelem*. Bp.
4. Kézdi Balázs (szerk.) (1998): *Iskolai mentálhigiéne*. Pécs
5. Veressné Gönczi Ibolya (2002): *A gyermekvédelem pedagógiája*. Debrecen

ÖSSZEHASONLÍTÓ PEDAGÓGIA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Összehasonlító pedagógia	0+2	4	gyj	KV	V.	

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

Alapozza meg a hallgatók komparatív szemléletét, bővítse szakmai ismereteiket, fejlessze elemző képességüket, kritikai készségeiket.

A cél megvalósítása érdekében

- ismertesse meg az összehasonlító pedagógia tárgyát, módszereit, intézményrendszerét, az oktatáspolitikai nemzetközi perspektíváit;
- keltse fel a hallgatók érdeklődését más országok, elsősorban az Európai Unió tagjainak közoktatási rendszere iránt;
- fejlessze a hallgatók érzékenységét, tegye képessé őket a pedagógiai problémák több szempontú megközelítésére, értelmezésére és értékelésére;
- nyújtson tájékoztatást az oktatásügy nemzetközi fejlődési tendenciáiról, az európai művelődés és kultúra értékeinek megőrzéséről.

TANANYAG:

- Az összehasonlító pedagógia tárgya és módszerei;
- Az oktatáspolitikai nemzetközi perspektívái;
- Az OECD tevékenysége az oktatás terén;
- Állam – egyház – iskola. Iskolafenntartás;
- A pedagógusképzés modelljei az Európai Unió országaiban;
- A nevelés és oktatás nemzetközi tendenciái;
- Tankötelezettség;
- Közoktatási rendszerek összehasonlító vizsgálata (Nagy-Britannia, Németország, Svédország, Finnország, Japán, USA);
- Tantervek, tananyagstruktúrák, a szervezeti keretek megújítása;
- A kisgyermekkorai nevelés. Az iskola kezdő szakasza;
- Értékelés, osztályozás, a tanulói teljesítmények vizsgálata (IEA, PISA);
- Az intézményes nevelés funkciói. Integrált és inkluzív nevelés, inter- és multikulturális nevelés;
- A határon túli magyarság iskolaügye, kisebbségi-nemzetiségi oktatás;
- Oktatáspolitikai és vallásszabadság.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék 4 – 6 ország közoktatási rendszerének történelmi, eszmei, szervezeti és funkcionális összefüggéseit;
- az oktatásügy nemzetközi fejlődési tendenciáit;
- legyenek képesek pedagógiai témák összehasonlító áttekintésére, elemzésére, az azonos, a hasonló és az eltérő elemek feltárására, értékelésére;

- rendelkezzenek a különböző nemzeti kultúrák pedagógiai értékeinek, eredményeinek a több szempontú megközelítési képességeivel;
- legyenek képesek az oktatáspolitikai problémák tárgyilagos, korrekt vizsgálatára, a különböző történeti előzmények és összefüggések megértésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bábosik István – Kárpáti Andrea (szerk.) (2002): *Összehasonlító pedagógia. A nevelés és oktatás nemzetközi perspektívái*. BIP Bp.
2. Tóth Teréz (2003): *Európában vagy Európa felé?* I – II. *Új Pedagógiai Szemle*, 4 – 5.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. *Az oktatás rejtett kincs* (1997) A Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentése. Osiris Kiadó, Bp.
2. Forray R. Katalin (1995): *Hagyományok és megújulás: Németország esete*. Educatio, 3.
3. Golyán Szilvia (2013): *Válogatás az óvoda-iskola átmenet európai tapasztalataiból. Gyermeknevelés*, 2013/1. 106-128.
http://old.tok.elte.hu/gyermekneveles/1_szam/golyan_ovoda_iskola_atmenet.pdf
4. Halász Gábor (2001): *Az oktatási rendszer*. Bp.
5. Halász Gábor (2004): *A sajátos nevelési igényű gyermekek oktatása: európai politikák és hazai kihívások*. *Új Pedagógiai Szemle*, 2.
6. Kiss Éva (1994): *A japán oktatási rendszer sajátosságai*. *Iskolakultúra*, 20.
7. Kovács Sándor (1997): *Hagyományos és új közelítések az összehasonlító pedagógiában*. JPTE, Pécs
8. Lukács Péter (1998): *Európai iskolarendszerek*. In: Euroharmonizáció. O. I. Szerkesztette: Kozma Tamás. Educatio Kiadó, Bp.
9. Majzik Lászlóné (1992): *Cseppben a tenger. Európai integrálódás – amerikanizálódás – a nevelés jövője*. *Új Pedagógiai Szemle*, 5.
10. Molnár Katalin (1993): *Európai iskola*. *Új Pedagógiai Szemle*, 11.
11. Vári Péter (szerk.) (2003): *PISA-vizsgálat. 2000*. Műszaki Könyvkiadó, Bp.

KVALITATÍV PEDAGÓGIAI KUTATÁSOK

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Kvalitatív pedagógiai kutatások	1+2*	5	k	KV	V.	

* (kontakt óra nélkül)

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókat a kutatás alapvető metodológiai kérdéseivel;
- tegye képessé őket a kutatásról szóló szakirodalmi közlemények értelmezésére, kutatás tervezésére és lebonyolítására, kutatásmethodikai tapasztalataik hasznosítására szakdolgozatuk írásában.

TANANYAG:

- A pedagógiai kutatás célja, tárgya. A pedagógiai kutatások sajátosságai. Kutatási stratégiák. Kutatás természetes és vizsgálati helyzetben. A pedagógiai kutatás folyamata (a kutatási probléma meghatározása; a témára vonatkozó szakirodalom kritikai áttekintése; feltételezések, hipotézisek megfogalmazása; a kutatási stratégia eldöntése; a módszerek és eszközök megválasztása; a minta meghatározása; a kutatás végrehajtása; az adatok mennyiségi és minőségi elemzése; az eredmények közreadása).
- Kutatási módszerek és eszközök:
- A megfigyelés, a kikérdezés, a dokumentumelemzés; a tartalomelemzés;
- Tesztek (pszichológiai tesztek; tudásszintmérő tesztek); Szociológiai és antropológiai módszerek felhasználása pedagógiai kutatásban.
- Az adatok mennyiségi (kvantitatív) elemzése. Az adatok fajtái; az adatok átalakítása változókká; adatok rendezése és bemutatása. Az adatok elemi szintű statisztikai vizsgálata (abszolút és relatív gyakoriság; középérték (átlag); szóródás mérőszámai (szórás); szignifikancia- és összefüggés-vizsgálatok).
- Az eredmények minőségi (kvalitatív) elemzése és bemutatása
- Az alapadatok, az összefüggések, a számított mutatók pontos tartalma, értelmezése; kapcsolat az előfeltevések és az eredmények között; az eredmények összevetése a szakirodalomban publikált korábbi vizsgálatok eredményeivel és a gyakorlat tapasztalataival; az eredmények általánosíthatósága; reflexió a kutatás egész menetére, megbízhatóságára; kutatási és gyakorlati javaslatok.
- Gyakorlati feladatok:
 - Témbibliográfia készítése;
 - publikált pedagógiai kutatások értelmezése;
 - egy megadott témarészlet feldolgozásának terve különböző módszerekkel;
 - kutatási terv készítése megadott témára;
 - kapott adatok elemi szintű, leíró jellemzése;
 - következtetések megfogalmazása grafikonokról, táblázatokról, folyamatábrákról, szociogramról stb. ;
 - szabadon választott témában önálló (próba)vizsgálat elvégzése.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a pedagógiai kutatás alapvető kérdéseit;
- legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására; nyomtatott és elektronikus források, szövegek, adatsorok, diagramok megértésére és értelmezésére;
- tudjanak témabibliográfiát, egy megadott problémakörre kutatási tervet készíteni, valamint egy önálló vizsgálatot lebonyolítani.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Falus Iván (szerk.) (2000): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Műszaki Kiadó, Bp.
2. Kósáné Ormai Vera (1998): *A mi iskolánk*. Iskolafejlesztési Alapítvány. AduPrint Kiadó, Bp.
3. Kósáné Ormai Vera (2001): *A mi óvodánk*. Okker Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Golnhofer Erzsébet (2001): *Az esettanulmány*. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
2. Szabolcs Éva (2001): *Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában*. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
3. Szokolszky Ágnes (2004): *Kutatómunka a pszichológiában*. Osiris Kiadó, Bp.

„AZ ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET SEGÍTÉSE” SPECIALIZÁCIÓ
(25 kredit, összefüggően teljesítendő)

ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET SPEC. 14 óra	Kredit Σ 25	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	ELŐFELTÉTEL
ÓNSS0801 Korok - gyermekkorok	3	0+2Δ gyj						-
ÓNSS1101 Intenzív mozgásfejlesztés 5-8 éves korban	4	0+2Δ gyj						-
ÓNSS0603 Az átmenet modelljei és problémái	4		0+2Δ gyj					ÓNSS0801
ÓNSS0602 A közoktatás jogi kérdései	3			0+2Δ m				ÓNSS0603
ÓNSS0607 Családi és intézményes nevelés kapcsolata	4				0+2Δ m			ÓNSS0602
ÓNSS0608 Részképességek fejlesztése	3				0+2Δ gyj			ÓNSS0602
ÓNSS0401 Az átmenet és az anyanyelvi felkészültség	4					0+2Δ gyj		ÓNSS0607

AZ ÁTMENET MODELLJEI ÉS PROBLÉMÁI

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Az átmenet modelljei és problémái	0+2	4	gyj	KV	II.	Korok - gyermekkorok

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Olyan szemlélet és tudás közvetítése, mely tudatosítja az intézménytípusok váltásából adódó nehézségek leküzdését,
- A társadalmi változások, a közoktatás és az óvodai nevelés összefüggéseinek feltárása
- Az átmenet kezelését szolgáló, a közelmúltban kidolgozott dokumentumok és gyakorlat megismerése, elemzése,
- Az óvoda és az óvodapedagógusok helyének, funkcióinak a közoktatási rendszerben való értelmezése,
- A társintézményekkel (bölcsőde, iskola) való szakmai partnerség kiépítésének lehetőségeinek megismertetése,
- A társadalmi érzékenység és a pedagóguspályához szükséges önismeret, önreflexió fejlesztése.

TANANYAG:

- Az óvodapedagógus azon gyakorlati feladatai, melyek a korábbi pedagógiai és pszichológiai ismeretek átfogó alkalmazását célozzák meg:
- Sajátos nevelési igényű gyermekek esélyeinek növelése az integrált és inkluzív nevelés keretein belül
- Az óvoda mint szervezet belső és külső kapcsolatrendszerének értelmezése
- Az intézményi átmenetek pedagógiai kérdései. Az óvoda kapcsolatai.
- A magyar óvodapedagógiában alkalmazott eddigi kísérleti eljárások megismertetése, elemzése, (pl: Apáczai Cs. János Nevelési Központ Pécs 1981)
- A nemzetközi gyakorlatban kifejlesztett, és a hazai intézményekre adaptált Step by Step program elmélete és gyakorlata.
- Mindazon eljárások bemutatása, mely a gyermek számára érdekessé, változatossá teszik az óvodai életet, (a közelmúlt innovatív programjai : Mályva utcai és Dob utcai) és segítik a beilleszkedést.
- Nemzetközi eljárások a kisgyereknevelés területén az együttműködés és az összehasonlító pedagógiai szemlélet kialakításának érdekében,
- A progresszív és reformpedagógiai eljárások mai továbbélésének, programváltozatainak bemutatása, innovatív megoldások, a formálódó pedagógiai programok a népi kultúra területéről.
- (FACE IT!)

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató ismerje meg a társadalmi változások hátterét, és ennek tükrében tudja elemezni a hazai közoktatásügy és az óvodai nevelés összefüggéseit,
- Ismerje meg az átmenet kezelésére szolgáló, azt megkönnyítő programokat, kísérleteket, és azokat tudja több szempontból elemezni,
- Ismerje meg a családokkal, az iskolával való együttműködést, a társintézményekkel a fenntartókkal való kapcsolattartás lehetőségeit, a kommunikáció alapelveit és feltételeit,
- Tudja, hogy az óvónőnek kompetenciájából adódóan milyen szakmai lehetőségei és feladatai vannak, melyek alkalmasak az átmenet kezelésére,
- Ismerje az önképzés lehetőségeit, és az innovatív pedagógiai tevékenység elemeit.
- Tudja azt, hogy a nemzeti kulturális örökség nemzetközi programokba ágyazott elemei hogyan gazdagítják a közoktatási intézményekkel kapcsolatban lévő társintézmények gyakorlatát és múzeumpedagógiai törekvéseit. Az átmenet kezelését ilyen szintéren is megsegítve.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Az óvodai nevelés országos alapprogramja. 2012.
2. Bakonyi Anna (1998): *Gyermekek, óvók, szülők helyzete Magyarországon a XXI. század küszöbén. Új Pedagógiai Szemle*, 1998/3.sz.
3. Bakonyi Anna (1995): *Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén* Tárogató Kiadó Bp. 1995
4. Hunyady Györgyné (2003, szerk.): *Lépésről lépésre iskolai program*. ELTE TÓFK. Bp.
5. Kereszty Zsuzsa (1993, szerk.): *Óvodaiskolai program Szorobán Bt.* Bp.
6. Kovács György - Bakosi Éva (1999): *Óvodapedagógia*. Debrecen.
7. Pukánszky Béla (2001): *A gyermekkor története* Műszaki Könyvkiadó Bp. 2001

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. SNI gyerekek óvodai és iskolai nevelésének irányelve 32/2012. EMMI rendelet
<http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK12132.pdf>
2. 17/2013. (III.1) EMMI rendelet a nemzetiségi óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300017.EMM
3. Kósáné Ormai Vera (2001): *A mi óvodánk* OKKER Kiadó Bp.
4. Maria Montessori (1995): *A gyermek felfedezése* Herder Kiadó Bp.
5. Pedagógiai Lexikon Keraban Kiadó Bp. 1997
6. Perlai Dezsőné (1997): *Az óvodáskor fejlesztő játéka* OKKER Kiadó Bp.
7. Ranschburg Jenő (2001): *Szeretet, erkölcs, autonómia* Integra-Projekt Bt. Bp.
8. Szentendrei Néprajzi Múzeum Programfüzetei
9. Vajda Zsuzsa (1998): *A gyermek pszichológiai fejlődése* Helikon Kiadó Bp.

A KÖZOKTATÁS JOGI KÉRDÉSEI

A tantárgy neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A közoktatás jogi kérdései	0+2	3	m	KV	III.	Az átmenet modelljei és problémái

A TANTÁRGY CÉLJA:

- megismertetni az oktatási rendszert és az intézmények belső életét szabályozó dokumentumokat,
- az intézményes nevelés jogi szabályozását
- megismerni a gyermekjóléti alapellátás és a közoktatás rendszerét szabályozó dokumentumokat, az alapképzettségnek megfelelő intézménytípus jogi szabályozóit.
- igazodjon el a pedagógusjogok, a diákjogok és a szülői jogok rendszerében

TANANYAG:

- A magyar közoktatás/köznevelés rendszere. A közoktatás intézményei.
- A bölcsőde, mint a gyermekjóléti alapellátás része.
- A bölcsőde, mint intézmény: jogi keretei, működésének tartalmi szabályozói.
- Az óvoda, mint intézmény: szervezeti és tartalmi szabályozók.
- A gyermekjóléti alapellátások: gyermekjóléti szolgáltatás, gyermekjóléti szolgálat, gyermekek napközbeni ellátása.
- A gyermekvédelmi szakellátások.
- Az egyenlő bánásmód követelményeinek jogi szabályozása.
- A közalkalmazottak jogai és kötelességei.
- A nevelő-oktató munkában is használt jogi fogalmak magyarázata.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók:

- legyenek képesek eligazodni a nappali ellátás és a közoktatás rendszerében.
- mindennapi munkájuk során tudják alkalmazni a törvényi szabályozókat.
- ismerjék jogait, kompetenciahatárait, kötelességeit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. [2011. évi CXCV. törvény - a nemzeti köznevelésről](#)
2. 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
3. 1989 ENSZ Egyezmény a gyermek jogairól
4. Oktatási Jogok Biztosának éves beszámolója:
<http://www.oktbiztos.hu/ugyek/indexugyek.htm>
5. Szüdi János (Szerk., 2006) *Az oktatás nagy kézikönyve*. Complex Kiadó, Bp.
6. Herczog Mária (2003): *Gyermekevédelmi kézikönyv*. KJK KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft. Budapest.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. 1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról Nemzeti jogszabálytár http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=17120.243703
2. A Kormány 99/2014. (III. 25.) Korm. rendelete a pedagógusok előmenetel rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosításáról
3. 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200001.TV
4. Gáspár Károly (2001): *A gyermeki jogok magyarországi szabályozása*. Család, Gyermek, Ifjúság, 2002/1. 29–40.

CSALÁD ÉS INTÉZMÉNYES NEVELÉS KAPCSOLATA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Család és intézményes nevelés kapcsolata	0+2	4	m		IV.	A közoktatás jogi kérdései

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók más pedagógiai, pszichológiai tárgyakban elsajátított idevágó információinak, tudásának szintetizálása,
- a hallgatók megismertetése az óvoda-iskola átmenet gyakorlati megvalósulásához szükséges új, korszerű kapcsolattartási formák elméleti hátterével.
- A hallgatók előítéleteinek oldása, pedagógiai szemléletének formálása, felkészítésük a szülőkkel való közös munkára.
- Új, kreatív módszerek, lehetőségek bemutatása, a korszerű gyakorlattal rendelkező óvodák, iskolák szülőkkel való kapcsolattartási formáinak bemutatása.

TANANYAG:

- Szocializációs intézményrendszerek:
- Családi szocializáció fogalma
- Család belső kapcsolatrendszere:
- A család szocializációs funkciói
- Családi és intézményi szocializáció kapcsolata
- A szocializációs folyamatok mechanizmusai
- Szülői funkciók, szülői jogok, a családi rejtett tanterv.
- Anamnézis, családlátogatás, környezettanulmány, interjú készítése és felhasználása.
- Szülői bevonás fogalma, a család és a szülő szerepe az intézmény mindennapjaiban.
- A pedagógus munkáját segítő háttérintézmények szerepe, szakvélemények értékelése, felhasználásuk.
- Speciális nevelési szükségletű gyermekek, a szülők és a család, és az óvoda-iskola átmenet kérdései
- A különböző szociokulturális családok és az óvoda-iskola átmenetének problémái
- Család és gyermekvédelmi problémák az óvoda- iskola közötti átmenet gyakorlatában

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató ismerje az óvoda-iskola átmenet megvalósulási lehetőségeit, a családi háttér megismerésének módszereit, a családdal való kapcsolattartás korszerű formáit.
- Legyen képes a segítő intézményrendszer szakvéleményeinek értelmezésére, a család, a szülők és az. intézmények közötti együttműködés elősegítésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bodonyi Edit- Busi Etelka- Hegedűs Judit- Magyar Erzsébet- Vizely Ágnes: *Család, gyerek, társadalom*. Bölcsész Konzorcium, 2006.
2. Nagy Ádám-Trencsényi László : *Szocializációs közegek a változó társadalomban*,
3. *A nevelés esélyei: család, iskola, szabadidő, média*. ISZT Alapítvány, 2013.
4. Podráczky Judit (szerk., 2012): *Szövetségben. Tanulmányok a családi és intézményes nevelés kapcsolatáról*. ELTE Eötvös Kiadó

AJÁNLOTT IRODALOM:

- Burow, Sharon (2010): *Van, akinek van...A tiéd milyen? Kisgyermek*, 1. sz. 11-12.
- Burow, Sharon (2010): *Az elejétől kezdve: a családi partnerkapcsolatok ápolása*. *Kisgyermek*, 2-3. sz. 13-15.
- Burow, Sharon (2010): *Minden pontot összekötsz? A szülővel való partnerkapcsolat létrehozása*. *Kisgyermek*, 2-3. sz. 18-22.
- Földes Petra: *Változások a család és az iskola viszonyában*. ÚPSz, 2005/április
- Herczog Mária: *Család és iskola*. In: Neveléstudományi szöveggyűjtemény (szerk: Vargáné Fónagy Erzsébet) ELTE TÓFK Bp. 2000. 165- 169.
- *Süss fel Nap I. - Alternatív óvodák, iskolák Magyarországon*. Pedagógus – Továbbképzési Módszertani és Informatikai Központ, Pilisborosjenő. 1999.
- Kolozsváry Judit: *Más gyerek – más szülő – más pedagógus*. OKKER, 2002.
- Kósáné ormai Vera: *A mi óvodánk*, OKKER, 2001.

RÉSZKÉPESSÉGEK FEJLESZTÉSE

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Részképességek fejlesztése	0+2	3	gyj		IV.	A közoktatás jogi kérdései

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókat a különböző okok miatt megkésett fejlődésű gyermekek képességfejlesztéséhez szükséges eszközökkel és a fejlesztés lehetséges módszereivel.
- Tegye képessé a hallgatókat arra, hogy felismerjék a részképesség-gyengeségek tüneteit, ismerjék meg azok lehetséges okait és az ezek diagnózisához kapcsolódó pedagógiai megismerés módszereit.

TANANYAG:

- A pedagógiai korrekció általános kérdései.
- A részképességgyengeségek kialakulásának lehetséges okai és tüneti megnyilvánulásai.
- A pedagógiai diagnózis lehetséges eljárásai.
- A fejlesztés tervezése.
- Fejlesztési alapelvek: (a gyermek aktuális állapotának, képességeinek és terhelhetőségének figyelembevétele, a játékoság elve, a rendszeres szülői tájékoztatás szükségessége és a gyermek aktuális fejlettségi szintjéhez való folyamatos igazodás).
- A fejlesztés lehetséges módszerei: (Pszichomotoros fejlesztés - nagy- és finommozgások, testséma, téri- és idői orientáció, lateralitás, grafomotoros fejlesztés)
- Kognitív funkciók, szociális képességek - Katona módszer, Dévény módszer, INPP, Ayres módszer, TSMT, HRG, Sindelar, Gosy módszer.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgatók ismerjék fel az egyes részképesség-gyengeségek tüneteit.
- Legyenek képesek kiválasztani és használni a megismert pedagógiai diagnosztikus eljárásokat.
- A hallgatók sajátítsák el a csoportos és egyéni fejlesztések lehetséges pedagógiai eljárásait.
- A hallgatók legyenek képesek a tanult fejlesztő eljárásokat integrálni a mindennapi pedagógiai munkájukba és ismerjék fel a mindennapi tevékenységekben a játékok fejlesztő hatását.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Huba Judit (2011). *Pszichomotoros fejlődés és fejlesztés*. Logopédiai Kiadó
2. Szvatkó Anna (2002). *Hiszen ez játék! - Szenzoros integrációs terápia a fejlesztésben*. In: Martonné Tamás Márta (szerk.): *Fejlesztőpedagógia*. Eötvös Kiadó. Budapest
3. Lakatos Katalin (2003). *Az iskolaéretlenség szűrése az állapot- és mozgásvizsgáló teszttel*. *Új Pedagógiai Szemle*, 2003/3 – www.ofi.hu
4. Zsoldos Márta (2009). *A tanulási és magatartási zavarok kognitív terápiája - A Sindelar-program*. *Új Pedagógiai Szemle*, június

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Dr. Büki György, Dr. Gallai Mária, Dr. Paksy László (2004). *A pszichomotoros fejlődés zavarainak felismerése és ellátása az alapellátás gyakorlatában.*
<http://www.ogyei.hu/upload/files/A%20pszichomotoros.pdf>
2. Torsten Kuncz (1999). *Pszichomotoros fejlesztés az óvodában – képességfejlesztés mozgásos játékokkal.* Dialog Campus
3. <http://www.bukfencfejlesztokucko.hu/>
4. www.okositotorna.hu
5. http://www.kepzesevolucioja.hu/dmdocuments/4ap/3_1284_018_101030.pdf

A KISGYERMEKKORI NEVELÉS” SPECIALIZÁCIÓ**(25 kredit, összefüggően teljesítendő)**

KISGYERMEKKORI SPEC. 14 óra	Kredit Σ 25	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	ELŐFELTÉTEL
ÓNKS1001 Gondozás, egészséges életmódra nevelés	4	0+2Δ gyj						-
ÓNKS0201 Zenei játékok az első életevekben	3	0+2Δ gyj						-
ÓNKS0601 A kisgyermeknevelés pedagógiája és intézményei	4		0+2Δ k					ÓNKS1001
ÓNKS0602 Szociálpolitika és gyermekvédelem	4			0+2Δ gyj				ÓNKS0601
ÓNKS06031 A korai fejlesztés elmélete és gyakorlata	4				0+2Δ gyj			ÓNKS0602
ÓNKS0604 Családi és intézményes nevelés kapcsolata	3					0+2Δ m		ÓNKS06031
ÓNKS0401 A beszédfejlődés segítése	3						0+2Δ gyj	ÓNKS0604

A KISGYERMEKNEVELÉS PEDAGÓGIÁJA ÉS INTÉZMÉNYEI

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A kisgyermeknevelés pedagógiája és intézményei	(0+2)	4	k	KV.	II.	Gondozás, egészséges életmódra nevelés

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók megismertetése a kisgyermekkorai nevelés intézménytörténetével, a magyarországi hagyományos és az utóbbi évtizedekben átalakult intézményes nevelés és gondozás rendszerével, a kisgyermekellátást, -védelmet biztosító szolgáltatásokkal.
- Átfogó, reális helyzetkép bemutatása a társadalmi/családi igények alakulásáról, ezek okairól, a három év alatti gyermekek napközbeni ellátásának szakmapolitikai kérdéseiről.
- Segítse elő a gyermekvédelem fontosságának megértését, értékeinek megismerését.
- Formálja nevelői attitűdjüket a bölcsődei és az óvodai nevelés egymásra épülésének, az intézmények kapcsolatának, a közös pedagógiai elvek és a gyakorlat kapcsolódási pontjainak bemutatásával.

TANANYAG:

- A gyermekek védelmének rendszere:
- A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások:
 - Gyermekjóléti szolgáltatás
 - Gyermekek napközbeni ellátása: bölcsőde, családi napközi, házi gyermekfelügyelet, alternatív ellátások
 - Gyermekek átmeneti gondozása: helyettes szülő, gyermekek átmeneti otthona, családok átmeneti otthona
- A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások:
 - Otthont nyújtó ellátás (különleges ellátás és speciális ellátás):nevelőszülő, gyermekotthon
 - Utógondozói ellátás
 - Területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás dokumentumai.
 - A gyermekvédelem, az esélyegyenlőség biztosításának feladatai.
 - A gyermekjólét helyzete.
 - A bölcsődei ellátás alapfunkciói, pszichopedagógiai, egészségügyi és higiéniai követelményei.
 - A bölcsődei csecsemő- és kisgyermekgondozók nevelési, gondozási feladatai.
 - Kapcsolattartási formák a családokkal, a társintézményekkel.
 - A bölcsődék egyéb szolgáltatásai.
 - Intézménylátogatások.

KÖVETELMÉNY:

A hallgató ismerje

- a kisgyermekkorai nevelés intézménytörténetét
- a jelenkori gyermekvédelem rendszerét, intézményeit, a működésüket szabályozó dokumentumokat,
- a bölcsődei ellátás alapfunkcióit, feladatait, intézményi kapcsolatait,
- az óvodai átmenet együttműködésének lehetőségeit, a bölcsődei csecsemő- és kisgyermekgondozók nevelési, gondozási feladatait.

Legyen képes

- az intézmény-látogatások tapasztalatait szakmai szempontok alapján elemezni, azokról véleményt alkotni,
- a családok/gyermekek társadalmi, szociális, szociokulturális helyzetéből adódó gyermekvédelmi feladatok, az intézményekkel szemben támasztott igények megértésére, humánus megítélésére,
- az óvodapedagógus szerepében azonosulási, ill. kapcsolódási pontokat keresni a bölcsődei és az óvodai nevelés folyamatában.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. 1997. évi XXXI. A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló törvény.
2. „A bölcsődei gondozás-nevelés minimumfeltételei és a szakmai munka részletes szempontjai” (1999) Országos Család- és Gyermekvédelmi Intézet.
3. Jelentés a magyar közoktatásról, 2000. (JKA, 2000) Országos Közoktatási Intézet, Budapest.
4. Korintus Mihályné, Villányi Györgyné. Mátyai Katalin, Badics Tiborné: *Gyermekeink gondozása, nevelése. Magyarországi háttér tanulmány az OECD „A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához*.
5. OECD Oktatási Igazgatóság: *A kisgyermekkorai nevelés és gondozás irányelvei. Magyarországi Országjelentés az OECD „A kisgyermekkorai nevelés és gondozás szakmapolitikájának tematikus vizsgálata” című programjához.* Országos Közoktatási Intézet, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. Budapest, 2005.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Gergely Ferenc (1997). *A magyar gyermekvédelem története (1867-1991)* Budapest, Püski Kiadó.
2. Herczog Mária (1997). *A gyermekvédelem dilemmái* Budapest, Pont Kiadó.
3. Veczkó József (2007): *A gyermekvédelem pszichológiai és pedagógiai nézőpontból.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.

SZOCIÁLPOLITIKA ÉS GYERMEKVÉDELEM

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Szociálpolitika és gyermekvédelem	0+2	4	gyj.	KV.	III	A kisgyermeknevelés pedagógiája és intézményei

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók ismerkedjenek meg az európai és a magyar szociálpolitika elméleti és gyakorlati aspektusaival, az egyes irányzatokkal.
- Tájékozódjanak a modernkori szociálpolitika történetének egyes korszakairól, melyek áramlatai befolyásolják a mai gyakorlatot.
- Kapjanak tájékoztatást a jelenkori törvényekről, azok egyes paragrafusairól. Szerezzenek információkat arról, hogy pedagógusként milyen segítő szakemberekhez fordulhatnak problémás esetekben. Definálni tudják saját kompetenciájukat és a társ-szakterületek specifikumait.

TANANYAG:

- A szociálpolitika mint elmélet és gyakorlat
- Az európai és a magyar szociálpolitika történetének főbb állomásai
- Gyermekvédelmi rendszerek Európában és Magyarországon
- Az Új Magyar Gyermekvédelmi Törvény főbb paragrafusai, alkalmazásuk a mindennapokban
- Az állami gondozott gyerekeket érintő rendelkezések
- Családi pótlék
- Gyermekgondozási díj
- Gyermeknevelési támogatás
- Gyermekgondozási segély
- Anyasági támogatás
- Az egészségkárosodáshoz kötődő ellátások
- Esettanulmányok elemzése - Saját esettanulmány készítésének megtervezése, elkészítése, bemutatása, elemzése, értékelése

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgató legyen képes

- tájékozódni a szociálpolitikai intézkedések rendszerében, tudja követni az aktuális változásokat.
- Legyen tájékozott a tekintetben, hogy hogyan szerezheti be a legújabbban érvényes rendeletek szövegét. Legyen tisztában saját hatáskörének korlátaival. Ismerje meg a társterületek szakembereinek munkáját.
- Tudjon esettanulmányt készíteni és arról szóban szakszerűen referálni.
- Ismerje meg a szülőkkel való kapcsolattartás professzionális módszereit.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Cerami, Alfio: Változó Közép-Európa: a jólét és a szociális segélyezés kialakuló modelljei, Esély 2009/1.
2. Ferge Zsuzsa: Vágányok és vakvágányok a társadalompolitikában, L'Harmattan kiadó, Bp., 2012. 153-183. oldal
3. Messing Vera - Molnár Emília: Válaszok a pénztelenségre: szegény cigány és nem cigány családok megélhetési stratégiái, Esély 2011/1.
4. Myles, John: Új társadalmi szerződés az időssekkel? Esély 2007/6
5. Szalai Júlia: A szabadságtalanság bővülő körei. Az iskolai szegregáció társadalmi „értelméről”, Esély 2010/3.
6. Zombori Gyula: A szociálpolitika alapfogalmai A szociális szakképzés könyvtára Budapest, 1997.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Esping-Andersen, Gösta: Ismét a Jó Társadalom felé? Esély 2006/6.
2. Ferge Zsuzsa. Miért szokatlanul nagyok a magyarországi egyenlőtlenségek?, Esély 2008/2
3. Mózer Péter: Szociálpolitikai jövő időben, Esély 2012/1.
4. Offe, Claus: Szociális védelem szupranacionális összefüggésben. Esély 2006/3.
5. Orosz Éva: Globális és hazai egészségügyi kihívások és egészségpolitikai törekvések a 21. század elején, Esély 2009/6.
6. Vobruba, Georg: Ellensége-e a globalizáció az európai szociális modellnek? Esély 2004/6.

A KORAI FEJLESZTÉS ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
A korai fejlesztés elmélete és gyakorlata	0+2	4	gyj.	KV	IV.	Szociálpolitika és gyermekvédelem

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- ismertesse meg a korai fejlesztés gondozás feladatait, a különleges ellátásba bekapcsolódás okait
- ismertesse meg a fejlesztés lehetséges színtereit, különös hangsúlyt fektetve a bölcsődei gondozásra, integrált óvodai nevelésre
- készítsen fel a korai fejlesztést végző szakemberekkel, szülőkkel való együttműködésre
- ismertesse meg a korai fejlesztő munkát támogató pedagógiai segítségnyújtás lehetőségeit, alkalmazható módszereit.

TANANYAG:

- A korai fejlesztés, intervenció fogalma.
- A korai fejlesztés mint jog, a törvényi szabályozók.
- A korai felismerés jelentősége, a fejlődésben mutatkozó zavarok tünetei, a szakértői bizottságok diagnosztizáló munkája, a fejlesztésben részesülők köre.
- A fejlesztő diagnózis és a fejlesztés lehetséges területei. A korai fejlesztés, gondozás alapelvei, célkitűzései, színterei.
- A fejlesztő munkát megalapozó pedagógiai segítségnyújtás: befogadás, kapcsolat kialakítása, a szociális kapcsolatok fejlesztése, szokások kialakítása, cselekvés ösztönzése, motivációs igény felkeltése, befogadó nyelvi készség és kommunikáció, kifejező nyelvi készség és kommunikáció fejlesztése,
- elismertség segítése a csoportban,
- gyermek fejlődésének nyomon követése,
- speciális fejlesztő gyakorlatok végeztetése a gyógypedagógus irányításával.
- A pszichomotoros fejlesztés.
- Fejlesztő játékok 2-3,5 éveseknek.
- Segítő kapcsolat a családdal, az együttműködés lehetőségei más szakemberekkel.

KÖVETELMÉNYEK:

- Ismerjék meg a korai fejlesztés, intervenció fogalmát.
- Váljanak alkalmassá a fejlődési zavarok felismerésére.
- Tudjanak tájékoztatást adni az érintett szülők számára a korai ellátó rendszerről.
- Ismerjék meg a más szakemberek fejlesztő munkáját, és az abban való együttműködés lehetséges formáit, a kompetenciahatárokat.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Rosta K. (2006, szerk.): *Add a kezed! A mentális fejlődés segítése sajátos nevelési igényű gyermekeknél.* Logopédia Kiadó, Bp.
2. Nagyné dr. Réz I. (2001, szerk.): *A korai fejlesztés-gondozás és a fejlesztő felkészítés elméletét és gyakorlatát bemutató információhordozók gyűjteménye.* ELTE BGGYFK Pedagógiai Szakszolgáltató és szakmai Szolgáltató Központ, Bp.
3. Kissné Haffner É. (1999) „Segíts, hogy önmagam csinálhassam!” BGGYTF, Bp. 5-36.
4. Porkolábné Balogh Katalin (2002): *A korai prevenció fejlesztés.* In: Martonné Tamás Márta (szerk.): *Fejlesztő pedagógia.* ELTE Eötvös Kiadó, Bp.
5. *Fejlesztő Pedagógia* tematikus szám, 2003. 14.évf. 1. sz.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Gordosné Szabó Anna (2004) *Bevezető általános gyógypedagógiai ismeretek.* Nemzeti Tankönyvkiadó
2. Illyés Sándor (2000, szerk.): *Gyógypedagógiai alapismeretek.* ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Bp., 265-267., 321-323., 490-494., 517-523., 550-553., 578-589., 595-598., 631-643.
3. Deákné B. Katalin. (1994): *Anyá, taníts engem! Fejlesztő feladatok születéstől iskolakezdésig.* Jókai Mór Városi Könyvtár, Pápa
4. Németh E., S. Pintye M. (1995): *Mozdul a szó. Akadályozott beszédfejlődésű gyermekek korai integratív fejlesztése.* Egyenlő Esélyt Alapítvány, Bp.

CSALÁD ÉS INTÉZMÉNYES NEVELÉS KAPCSOLATA

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Család és intézményes nevelés kapcsolata	0+2	3	m	KV	V.	A korai fejlesztés elmélete és gyakorlata

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- A hallgatók más pedagógiai, pszichológiai tárgyakban elsajátított idevágó információinak, tudásának szintetizálása,
- a hallgatók megismertetése az óvoda-iskola átmenet gyakorlati megvalósulásához szükséges új, korszerű kapcsolattartási formák elméleti háttérével.
- A hallgatók előítéleteinek oldása, pedagógiai szemléletének formálása, felkészítésük a szülőkkel való közös munkára.
- Új, kreatív módszerek, lehetőségek bemutatása, a korszerű gyakorlattal rendelkező óvodák, iskolák szülőkkel való kapcsolattartási formáinak bemutatása.

TANANYAG:

- Szocializációs intézményrendszerek:
 - Családi szocializáció fogalma
 - Család belső kapcsolatrendszere:
 - A család szocializációs funkciói
 - Családi és intézményi szocializáció kapcsolata
 - A szocializációs folyamatok mechanizmusai
- Szülői funkciók, szülői jogok, a családi rejtett tanterv.
 - Anamnézis, családlátogatás, környezettanulmány, interjú készítése és felhasználása.
 - Szülői bevonás fogalma, a család és a szülő szerepe az intézmény mindennapjaiban.
 - A pedagógus munkáját segítő háttérintézmények szerepe, szakvélemények értékelése, felhasználásuk.
 - Speciális nevelési szükségletű gyermekek, a szülők és a család, és az óvoda-iskola átmenet kérdései
 - A különböző szociokulturális családok és az óvoda-iskola átmenetének problémái
 - Család és gyermekvédelmi problémák az óvoda- iskola közötti átmenet gyakorlatában

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató ismerje az óvoda-iskola átmenet megvalósulási lehetőségeit, a családi háttér megismerésének módszereit, a családdal való kapcsolattartás korszerű formáit.
- Legyen képes a segítő intézményrendszer szakvéleményeinek értelmezésére, a család, a szülők és az. intézmények közötti együttműködés elősegítésére.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Bodonyi Edit- Busi Etelka- Hegedűs Judit- Magyar Erzsébet- Vizely Ágnes: *Család, gyerek, társadalom*. Bölcsész Konzorcium, 2006.
2. Nagy Ádám-Trencsényi László : *Szocializációs közegek a változó társadalomban*,
3. *A nevelés esélyei: család, iskola, szabadidő*, média. ISZT Alapítvány, 2013.

4. Podráczky Judit (szerk., 2012): *Szövetségben. Tanulmányok a családi és intézményes nevelés kapcsolatáról*. ELTE Eötvös Kiadó

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Burow, Sharon (2010): *Van, akinek van...A tiéd milyen? Kisgyermek*, 1. sz. 11-12.
2. Burow, Sharon (2010): *Az elejétől kezdve: a családi partnerkapcsolatok ápolása. Kisgyermek*, 2-3. sz. 13-15.
3. Burow, Sharon (2010): *Minden pontot összekötsz? A szülővel való partnerkapcsolat létrehozása. Kisgyermek*, 2-3. sz. 18-22.
4. Földes Petra: *Változások a család és az iskola viszonyában*. ÚPSz, 2005/április
5. Herczog Mária: *Család és iskola*. In: Neveléstudományi szöveggyűjtemény (szerk: Vargáné Fónagy Erzsébet) ELTE TÓFK Bp. 2000. 165- 169.
6. Süss fel Nap I. - *Alternatív óvodák, iskolák Magyarországon*. Pedagógus – Továbbképzési Módszertani és Informatikai Központ, Pilisborosjenő. 1999.
7. Kolozsváry Judit: *Más gyerek – más szülő – más pedagógus*. OKKER, 2002.
8. Kósáné ormai Vera: *A mi óvodánk*, OKKER, 2001.

„TUDOMÁNY ÉS KUTATÁS” TANTÁRGYCSOPORT

TUDOMÁNY ÉS KUTATÁS 6 óra	Kredit Σ 10	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév	ELŐFELTÉTEL
KB06KV11 Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe	2			0+2Δ m				KBN06A011
KB06KV12 Kvalitatív kutatási módszerek	3				0+2Δ m			KB06KV11
KB06KV13 Tudományos publikáció I.	5					0+2*Δ m		KB06KV11

*kontakt óra nélkül

BEVEZETÉS A PEDAGÓGIAI KUTATÁS MÓDSZEREIBE

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe	0+2	2	m	KV	III.	Bevezetés a pszichológiába

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókat a pedagógiai kutatások sajátosságaival, alapvető módszertani kérdéseivel és annak gyakorlati alkalmazhatóságával.
- Mutassa be egy pedagógiai kutatás szakaszait.
- Tegye képessé a hallgatókat a témával kapcsolatos szakirodalom értelmezésére.

TANANYAG:

- A pedagógiai kutatás célja, tárgya.
- A pedagógiai kutatások sajátosságai.
- Kutatási stratégiák.
- A pedagógiai kutatás folyamata (a kutatási probléma meghatározása, a témára vonatkozó szakirodalom áttekintése, a módszerek és eszközök kiválasztása, a kutatási minta meghatározása, a kutatás végrehajtása, az adatok mennyiségi- és minőségi elemzése, az eredmények közreadása).
- Kutatási módszerek és eszközök (megfigyelés, kikérdezés, dokumentumelemzés, tartomelemzés, tesztek. Szociológiai és antropológiai módszerek alkalmazása a pedagógiai kutatásokban).
- Az adatok kvantitatív (mennyiségi) és kvalitatív (minőségi) elemzése.
- A pedagógiai kutatásokkal kapcsolatos etikai kérdések.
- Gyakorlati feladatok – a hallgatók saját kutatási témájukkal kapcsolatos kutatási terv készítése, a próba kutatás lebonyolítása és a kapott adatok elemzése.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók ismerjék

- a pedagógiai kutatások alapvető kérdéseit
- a tudományos kutatások módszertani és etikai alapelveit
- a kvantitatív és kvalitatív elemzés alapelveit

legyenek képesek:

- megfogalmazni egy adott kutatás célját,
- kiválasztani az alkalmazandó módszereket és lebonyolítani az adott kutatást.
- a pedagógiai gyakorlatban jelentkező problémák felismerésének és elemzésének képességére
- a kutatással kapcsolatos szakirodalom kritikai elemzésére és az ezzel kapcsolatos információ adaptív alkalmazására
- az adatok elemzésére, valamint tegyék közzé pedagógiai jellegű kutatásaikat dolgozat és szóbeli bemutató formájában.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Falus Iván (2004). *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Műszaki Könyvkiadó
2. Falus Iván és Ollé János (2000): *Statisztikai módszerek pedagógusok számára*. Okker Kiadó, Budapest.
3. Falus Iván-Ollé János (2008): *Az empirikus kutatások gyakorlata*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
4. Seidman, Irving (2002): *Az interjú mint kvalitatív kutatási módszer*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
5. Szokolszky Ágnes (2004): *Kutatómunka a pszichológiában*. Osiris Kiadó, Budapest

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Bábosik István (2000): *Az iskola nevelési hatékonyságának mutatói*. Új Pedagógiai Szemle, 50. 4. sz. 3–11.
2. Majoros Pál (2004): *A kutatómódszertan alapjai*. Budapest. Perfekt Kiadó. 39-85.
3. Golnhofer Erzsébet (2001): *Az esettanulmány*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
4. Szabolcs Éva (2001): *Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában*. Kutatás-módszertani kiskönyvtár, Műszaki Könyvkiadó, Budapest.
5. Szivák Judit (2002): *A pedagógusok gondolkodásának kutatási módszerei*. Kutatás-módszertani Kiskönyvtár, Műszaki Könyvkiadó, Budapest.

KVALITATÍV KUTATÁSI MÓDSZEREK

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Kvalitatív kutatási módszerek	0+2	3	m	KV	IV.	Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe

A TANTÁRGYELEM CÉLJA:

- Ismertesse meg a hallgatókat a kutatás alapvető metodológiai kérdéseivel;
- tegye képessé őket a kutatásról szóló szakirodalmi közlemények értelmezésére, kutatás tervezésére és lebonyolítására, kutatásmetodikai tapasztalataik hasznosítására szakdolgozatuk írásában.

TANANYAG:

- A pedagógiai kutatás célja, tárgya. A pedagógiai kutatások sajátosságai. Kutatási stratégiák. Kutatás természetes és vizsgálati helyzetben. A pedagógiai kutatás folyamata (a kutatási probléma meghatározása; a témára vonatkozó szakirodalom kritikai áttekintése; feltételezések, hipotézisek megfogalmazása; a kutatási stratégia eldöntése; a módszerek és eszközök megválasztása; a minta meghatározása; a kutatás végrehajtása; az adatok mennyiségi és minőségi elemzése; az eredmények közreadása).
- Kutatási módszerek és eszközök:
- A megfigyelés, a kikérdezés, a dokumentumelemzés; a tartalomelemzés;
- Tesztek (pszichológiai tesztek; tudásszintmérő tesztek); Szociológiai és antropológiai módszerek felhasználása pedagógiai kutatásban.
- Az adatok mennyiségi (kvantitatív) elemzése. Az adatok fajtái; az adatok átalakítása változókká; adatok rendezése és bemutatása. Az adatok elemi szintű statisztikai vizsgálata (abszolút és relatív gyakoriság; középérték (átlag); szóródás mérőszámai (szórás); szignifikancia- és összefüggés-vizsgálatok).
- Az eredmények minőségi (kvalitatív) elemzése és bemutatása
- Az alapadatok, az összefüggések, a számított mutatók pontos tartalma, értelmezése; kapcsolat az előfeltevések és az eredmények között; az eredmények összevetése a szakirodalomban publikált korábbi vizsgálatok eredményeivel és a gyakorlat tapasztalataival; az eredmények általánosíthatósága; reflexió a kutatás egész menetére, megbízhatóságára; kutatási és gyakorlati javaslatok.
- Gyakorlati feladatok:
- Témabibliográfia készítése;
- publikált pedagógiai kutatások értelmezése;
- egy megadott témarészlet feldolgozásának terve különböző módszerekkel;
- kutatási terv készítése megadott témára;
- kapott adatok elemi szintű, leíró jellemzése;
- következtetések megfogalmazása grafikonokról, táblázatokról, folyamatábrákról, szociogramról stb. ;
- szabadon választott témában önálló (próba)vizsgálat elvégzése.

KÖVETELMÉNYEK:

A hallgatók

- ismerjék a pedagógiai kutatás alapvető kérdéseit;
- legyenek képesek az ismeretek önálló, kritikus feldolgozására; nyomtatott és elektronikus források, szövegek, adatsorok, diagramok megértésére és értelmezésére;
- tudjanak témabibliográfiát, egy megadott problémakörre kutatási tervet készíteni, valamint egy önálló vizsgálatot lebonyolítani.

KÖTELEZŐ IRODALOM:

1. Falus Iván (szerk.) (2000): *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe*. Műszaki Kiadó, Bp.
2. Kósáné Ormai Vera (1998): *A mi iskolánk*. Iskolafejlesztési Alapítvány. AduPrint Kiadó, Bp.
3. Kósáné Ormai Vera (2001): *A mi óvodánk*. Okker Kiadó, Bp.

AJÁNLOTT IRODALOM:

1. Golnhofer Erzsébet (2001): *Az esettanulmány*. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
2. Szabolcs Éva (2001): *Kvalitatív kutatási metodológia a pedagógiában*. Kutatás-módszertani kiskönyvtár. Műszaki Könyvkiadó, Bp.
3. Szokolszky Ágnes (2004): *Kutatómunka a pszichológiában*. Osiris Kiadó, Bp.

TUDOMÁNYOS PUBLIKÁCIÓ I.

A tantárgyelem neve	Kontakt óraszám	Kredit	Zárási forma	Státus	Ajánlott félév	Előfeltételek
Tudományos publikáció	0+2*	5	m	KV	V.	Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe

kontaktóra nélkülA TANTÁRGYELEM CÉLJA:*

- A hallgatók önálló vagy a tanszékeken működő Tudományos Diákköri Műhelyekben folytatott kutatómunkájának elősegítése, irányítása.
- A kurzust kizárólag Tudományos Diákköri dolgozatot készítő hallgatók vehetik fel.

TANANYAG:

- A kurzus tartalma a választott témához és az adott tanszék Tudományos Diákköri munkájához illeszkedik.
- A témavezetővel folytatott rendszeres konzultációk során a hallgatók kutatómódszertani, szakirodalmi és írástechnikai-prezentációs segítséget kapnak.
- A félév konkrét tartalmát a témavezető határozza meg, egyeztetve a kutatási célokat és a munkatervet.
- A tartalmi sokféleséget biztosítja, hogy a kurzus bármely tanszék Tudományos Diákköri Műhelyében kutató hallgató számára elérhető.

KÖVETELMÉNYEK:

- A hallgató folyamatosan dolgozzon kutatásán, rendszeres időközönként konzultálva témavezetőjével.
- A félév végére a bemutatni kívánt TDK dolgozat törzsszövegének legalább 70%-os készültségi szintet kell elérnie.
- A témavezető egyaránt értékeli a félév során végzett kutatómunkát és a dolgozat elkészült részeit, aszerint súlyozva, hogy a hallgató mikor kívánja azt bemutatni a kari Tudományos Diákköri Konferencián.